

SLOVENSKO LJUDSTVO JE PROSLAVLJALO DAN VSTAJE KOT DAN VELIKE ODLOČITVE: BITI ALI NE BITI

Tudi letos smo širom po Sloveniji proslavili obletnico vstaje. Na številnih proslavah, združenih z odkritji spominskih obeležij, smo se spominjali časov izpred 27 let, ko smo se domala gošoroki postavili okupatorjem po robu. Osrednja proslava dneva vstaje na ljubljanskem območju je bila na Rašici. V Zasavju so proslavljali na Vrheh nad Trbovljami. Iz Vidma ob Ščavnici je odšla velika množica borcev in mladine k Blaguškemu jezeru na spominsko svečanost. Občani so se zbirali na praznovanjih tudi v Senovem, v Mariboru, Slovenskih Konjicah, Šaleku pri Veienju, v Železnikih, Šempetru pri Novi Gorici, Kopru, na Arvižah pri Brkinih, Suhorju pri Metliki, v Ribnici in drugod. Povsod so praznično razpoloženje izkoristili za krepitev tovarštva in obujali spomine na tiste, ki so dali življenje za svobodo...

SREČANJA OB VELIKIH MEJNIKIH

● Rašica

Na Rašici, prvi slovenski vasi, ki jo je sovražnik pred 27 leti do tal požgal, je bila osrednja proslava dneva vstaje. Udeležilo se je več tisoč občanov iz Ljubljane in okolice. Na slovesnosti je govorila Vida Tomšič, ki je obudila spomin na prve oborožene akcije zoper sovražnika in na pozig Rašice.

Udeleženci proslave so bili navdušeni nad pestrim programom proslavljanja, ki so ga pripravili prireditelji. Najlepsi del proslave pa so pripravili udeleženci sami: stekla je tovariška beseda, nizali so se spomini in odmevala je partijska pesem.

● Trebija

Tudi v majhni vasi Trebija v Poljanski dolini so v nedeljo, 21. julija, vaščani, nekdanji borci in aktivisti počastili praznik dneva vstaje slovenskega naroda s slavnostno akademijo. Med skrbno izbranim programom recitacij in deklaracij je tovariš Golčič obudil spomine na težke borbe v vasi in okolici. Proslavi je prisostvoval tudi predsednik skupščine občine Skofja Loka, ki je po krajšem govoru razvil prapor ZB Trebija. Prav tako je vse navzoče pozdravil tudi preživel bорец hude tragedije pri Jurčku na Fužinah. Sledilo je še pol-

so v Muzeju revolucije odprli razstavo »Podoba mesta in naselij na celjskem območju na začetku 19. stoletja«. Nato so na slavnostni seji občinske skupščine podelili Slandrove nagrade. Naslednjega dne so se na Svetini nad Štorami srečali člani kolektiva in upokojenci Železarne Štore in v vselem razpoloženju proslavili dan vstaje. Srečanje je v sodelovanju s sindikalno podružnico železarne priredilo združenje borcev NOV Store.

Bogat spored prireditve, s katerimi so v Celju proslavljali dva pomembna praznika, je v mesto privabil mnogo obiskovalcev od blizu in daleč. Posebno prijetno pa je bilo na Svetini na dan vstaje.

● Slovenske Konjice

Borci 13. slovenske udarne brigade Mirka Bračiča so 25. obletnico ustanovitve svoje brigade združili s praznovanjem dneva vstaje. Proslava v Slovenskih Konjicah je bila nepozabno srečanje borcev in komandantov brigade, ki se je bila med vojno proslavila na konjiškem območju.

Ze v soboto, 20. julija, so odkrili spominsko ploščo padlim komandantu Milenku Kneževiću na Tolstem vrhu; o njegovem junaškem liku je govoril bорец Bračičeve brigade Jaka Štefančič.

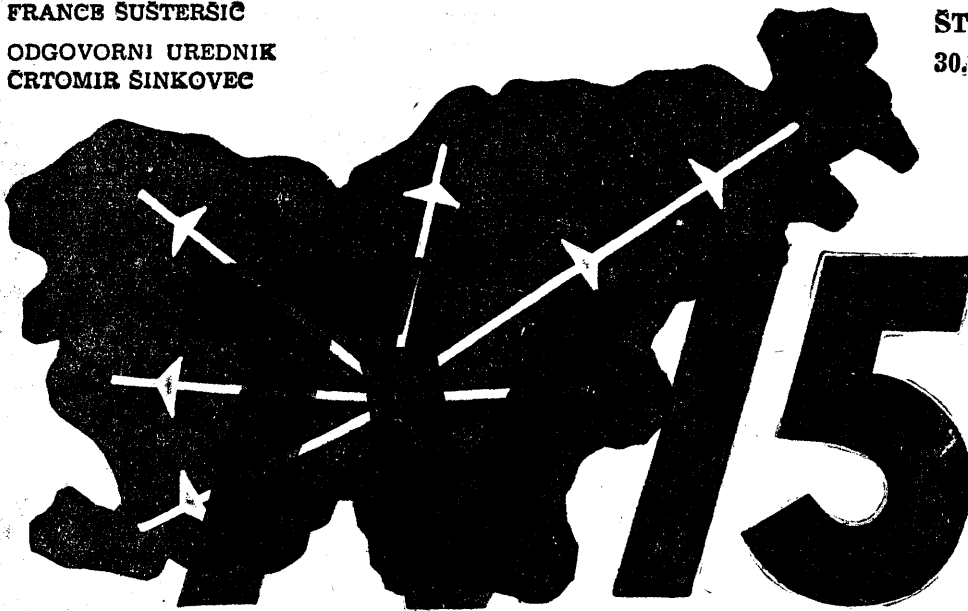
venske Konjice Florjan Jančič. Nato je Jože Borštnar v imenu RO ZZB NOV pozdravil udeležence srečanja in orisal predvojne razmere in veličino narodnoosvobodilnega boja na Slovenskem. Med drugim je dejal, da so prireditelji, ki so povežali proslavo 25. obletnice ustanovitve brigade s proslavljanjem dneva vstaje, dokazali, da enako kot nekdanji tudi danes pravilno vrednotijo dogodke in vlogo svojega kraja.

Za kulturni del popoldanskega slavnostnega sporeda so poskrbeli godba na pihala ŽPD France Prešeren iz Celja, konji-

(Nadaljevanje na 3. strani)

GLAVNI UREDNIK
FRANCE SUSTERSIČ
ODGOVORNI UREDNIK
CRTOMIR SINKOVEC

Leto VI
ST. 30
30. VII. 1968

GLASILO ZVEZE ZDRUŽENJ BORCEV NOV SLOVENIJE

Kaj vsebuje republiški zakon o vojaških vojnih invalidih

Tudi socialno zdravstveni zbor skupščine SR Slovenije je 23. julija sprejel zakon o vojaških vojnih invalidih. To je prvi republiški zakon v SFRJ, s katerim je urejen prenos dela varstva vojaških vojnih invalidov na republiko.

S tem ni v ničemer prizadeta enotnost sistema invalidskega varstva v federaciji, pa tudi obveznosti federacije do teh zadev ne bodo nič manjše.

Sprejeti zakon uravnava na republiko prenesene pristojnosti in to: ekonomske pogoje in višino invalidskega dodatka, oskrbnino za invalide na poklicni rehabilitaciji, način zdravljenja invalidov in naravnih zdravilišč ter razmerja z zdravilišči, način in postopek za nabavo ortopedskih pripomočkov pa tudi pavšalno povračilo stroškov za vzdrževanje motornih vozil, ki so jih dobili invalidi I. skupine kot ortopedski pripomoček. V zakonu so navedeni tudi natančni pogoji za regres pri nakupu motornih vozil.

Med najpomembnejše oblike invalidskega varstva sodi invalidski dodatek. Namenjen je za delo nesposobnim upravičencem, ki se v celoti ali skorajda povsem preživljajo z invalidskimi prejemki. V SR Sloveniji je vsega 12.138 osebnih vojaških vojnih invalidov in 17.670 upravičencev družinskih invalidov. Invalidski dodatek je prejemalo 1555 osebnih invalidov in 5261 vdov in staršev padlih borcev. Z novimi zakonskimi določili se dosežanji polni dodatek zviša od 238 N-din (oziroma 216 pri družinskih upravičencih) na 350 N-din.

Toda ne gre samo za zvišanje invalidskega dodatka, marveč tudi za izboljšanje cenovnih pogojev. Dosedanji cenovni pogoji za osebnih invalide je znašal 160 N-din; za družinske pa 145 N-din; za kmetijske dohodke je veljal enoten cenovni 55 N-din. Z novim zakonom pa je uveljavljen cenovni 160 N-din za redne dohodke od kmetijske dejavnosti in 200 N-din za druge redne dohodke.

V tej zvezi pa ne gre prezreti že doslej veljavnih določil, da se za osebnih dohodke iz delovnega razmerja člana gospodinjstva šteje povprečni mesečni osebni dohodek iz prejšnjega leta, zmanjšan za 67%. Za po-

kojnino upravičenca in člana gospodinjstva se šteje pokojnina iz meseca decembra prejšnjega leta, pri tem se pokojnina upravičenca zmanjša za 33%, pokojnina člana gospodinjstva pa za 70%.

Po novem zakonu bo invalidski dodatek odvisen le od dohodkov ožjih družinskih članov upravičenca in njegovih staršev.

V času poklicne rehabilitacije pripada invalidom oskrbnina, ki je določena na 250 N-din mesečno. Toda, če invalidu, ki uveljavlja pravico do poklicne rehabilitacije, preneha delovno razmerje, lahko zahteva, da se mu namesto oskrbnine po tem zakonu prizna oskrbnina na podlagi določil temeljnega zakona o invalidskem varovanju. Če pa je invalid na poklicni rehabilitaciji zunaj kraja svojega stalnega bivališča in tam začasno stanuje, se mu oskrbnina poveča za 45 N-din, če pa vzdržuje družino, se oskrbnina poveča za 90 N-din mesečno.

Glede zdravstvenega varstva vojaških vojnih invalidov je v republiškem zakonu določeno, da upravičenci invalidne uveljavljajo zdravstveno varstvo tako, kot to določa zvezni zakon o vojaških vojnih invalidih. V naravnih zdraviliščih pa se invalidi zdravijo ob pogojih in postopku, ki je določen v spre-

jetem republiškem zakonu o vojaških vojnih invalidih.

Zdravljenje v naravnih zdraviliščih traja 21 dni. Izjemno se lahko zdravljenje podaljša za največ 21 dni, če je to podaljšanje potrebno. Do 7 dni lahko podaljša zdravnik zdravilišča, za več pa pristojna zdravniška komisija.

Določila zakona, ki se nanašajo na oskrbovanje invalidov z ortopedskimi pripomočki, pravijo, da na zahtevo upravičenca o tem odloča organ prve stopnje (občinska skupščina).

Delovna organizacija sme izročiti invalidu po meri izdelan pripomoček tedaj, ko se s strokovno kontrolo ugotovi, da je pripomoček dobre kakovosti in funkcionalno brezhiben.

Strokovno kontrolo pripomočkov, ki se izdelujejo po meri, opravlja posebna komisija, ki jo imenuje republiški sekretar za zdravstvo in socialno varstvo.

Za invalide I. skupine, ki jim je dodeljeno osebno motorno vozilo v uporabo, ali ki so sami kupili tako vozilo, gre za stroške popravila pavšalno mesečno povračilo od 40 v prvem letu do 150 N-din od šestega leta dalje.

Na koncu zakona so še določila o povračilu (regresu) pri nakupu motornega vozila za invalide prve do šeste skupine s telesno okvaro spodnjih okončin. V. M.

Seja predsedstva zveznega odbora ZZB NOV Jugoslavije

Člani predsedstva zveznega odbora ZZB NOV Jugoslavije so na svoji seji 25. julija v Beogradu pod predsedstvom Djure Pucarja proučevali proslavo 25-letnice bitke na Sutjesci. Predsedstvo je prav tako sprejelo sklepe o nekaterih problemih borčevskih pokojnin in proučevalo sodelovanje jugoslovanskih borcev z nacionalnimi in mednarodnimi borčevskimi organizacijami.

V nadaljevanju seje so člani predsedstva proučevali nekatera vprašanja v zvezi z zaščito borcev. Ponovno so poslali zahtevo skupščini, naj poveča realno vrednost pokojnin borcev, preden bodo sprejeli nov pokojninski sistem. Nekateri člani predsedstva so opozorili, da v dokumentu, ki so ga izročili poslanecem, vodstvo organizacij borcev preveč vztraja na valorizaciji pokojnin in zahtevah vojaških zavarovancev, pri tem pa zanemarljavo polo-

žaj velikega števila drugih borcev z nizkimi pokojninami. Rečeno je bilo, da v tem trenutku ni najvažnejše odstranitev limita s pokojninske osnove, ki služi za določanje pokojnine. Ena od šestih zahtev, ki so jih poslali skupščini, je tudi odstranitev tega limita, ki ga v vodstvu Zveze združenj borcev ocenjujejo kot protiuslužnega.

V zvezi z vedno bolj pogostimi zahtevami, naj bi prepovali delo upokojencem, je bilo na seji poudarjeno, da bi bil tak ukrep v nasprotju z ustavo, ki jamči pravico do dela vsem državljanom. Zveza združenj borcev še posebno ne more sprejeti tega, da se ogroža pravica do dela začasno upokojenim osebam iz JLA in SNZ. To so mladi ljudje z družinami in nizkimi pokojninami ter so ostali brez zaposlitve, ne po svoji krivdi in želji. Njihovo zaposlovanje se ne sme omejevali, temveč ga je treba omogočati.

BESEDE IN DEJANJA

● Tudi oni so odgovorni...

Kljub taki finančni disciplini pa se še vedno najdejo ljudje, ki zagovarjajo delinkvente in skušajo kljub stališčem IK CK ZKJ omiliti njihovo odgovornost, češ da gre za lov na »naravnice«.

Danes ne gre samo za tiste, ki povzročajo ekscese ali ki so neupravičeno prišli do velikega premoženja, temveč se je potrebno postaviti po robu tudi vsem zagovornikom, ker je tudi njim pripisati del odgovornosti, da se stvari niso premaknile hitreje, čeprav so bile pravočasno ugotovljene in prijavljene za kaznovanje. Delo, 13. VII. 1968

● Umeten sklep

Komunisti največjih delovnih kolektivov v Smederevu »Heroj Srba«, železarne »Fragama« in »Milana Blagojevića«, so sklenili, da s skupne akcije in v okviru svojih pravic uveljavijo večji vpliv na porabo denarja, ki ga dajejo negospodarskim organizacijam. Na sestankih komunistov, članov teh kolektivov, so sklenili, da bodo pri organih upravljanja v negospodarskih organizacijah polzevali. Kako je mogoče, da večina teh organizacij v Smederevu »živijo« zelo udobno, medtem ko gospodarstvo, ki ustvarja denar, komaj »života«.

Borba — 5. VII. 1968

● Nezadostno za davkarje

Inspeksijske službe, davčni organi in prometna milica v Kragujevcu so v zadnjih dneh odkrili večje število avtoprevoznikov in obrtnikov brez registracije. Razen tega računajo, da okoli 2500 ljudi brez dovoljenja opravlja dopolnilno obrt.

Med 118 prevozniki v Kragujevcu, ki so po odluku občinske skupščine o davku po tonah kamionov odjavili svojo obrt, je inspekcija s pomočjo prometne milice uspelo ujeti na delu 80 lastnikov zasebnih kamionov, ko so se naprej opravljal storitve. S teh vozil, kakor tudi s 309 neregistriranih potniških avtomobilov, so takoj odstranili registrske tablice. Delo, 15. VII. 1968

● Inštitut in gospodarski kriminal

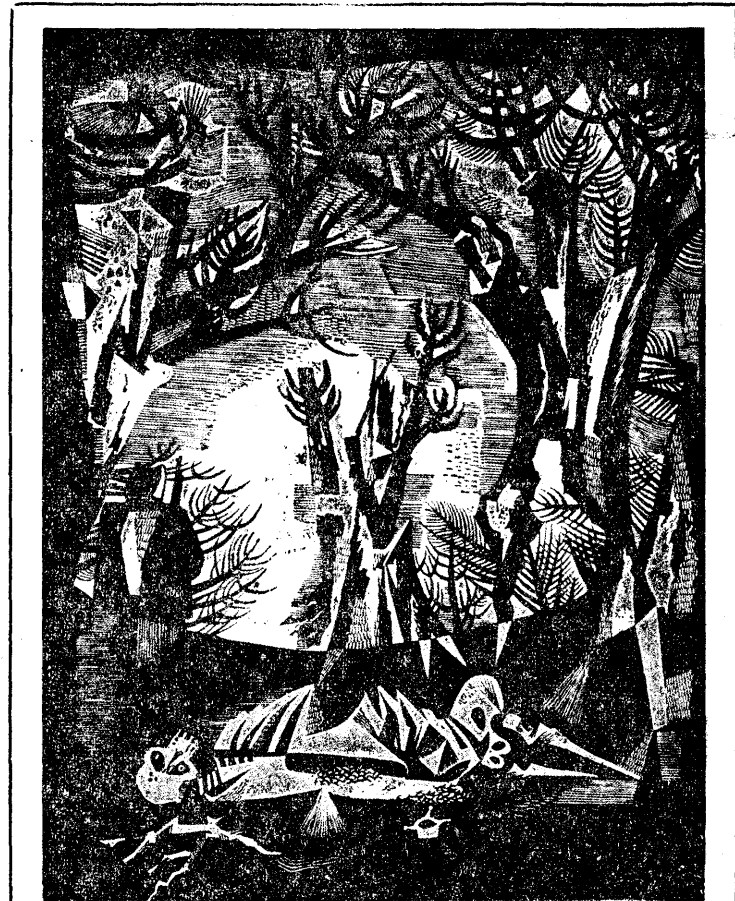
Inštitut za kriminologijo doslej še ni organiziral nobene raziskave o gospodarskem kriminalu, pojavih zlorabe položaja, nepravilnih bogatenjih in drugih družbenih deformacij. Vzrok za to je predvsem v dejstvu, da še noben družbeni organ ali pristojna ustanova, ki se postavlja za raziskavo inštituta, doslej še ni pokazal interesa po tovrstnih raziskavi. To ne pomeni, da sodelavci inštituta pri raziskovanju kriminalitete na drugih področjih ne pridejo v stik s temi družbenimi deformacijami, vendar njihovi konkretni predlogi, ki so se tikali predvsem določenih sprememb v posameznih zakonih in drugih določbah ter v praksi, niso prišli nikoli niti v začetno fazo realizacije. Komunist, 12. VII. 1968

● Iz birača v obtoženca...

V Prištini so aretirali uslužbenca pokrajinskega sekretariata za notranje zadeve in nekdanjega šefa UJV v Kosovki Mitrovici Luko Tomanovića. Zagovarjati se bo moral za zlorabo uradnega položaja do 4. pletuna CK ZK Jugoslavije. Dnevnik, 19. VII. 1968

● Stara pesem o skladiščih

Letošnja žetev v Slavoniji in Baranji je dala nad 62.000 vagonov visoko kakovostne pšenice. Toda pridelovalci so računali z manjšim pridelkom in niso zagotovili zadostnih skladiščnih prostorov. To pa jim sedaj povzroča velike skrbi, kar je na tisoče vagonov pšenice spravljeno kar na goli zemlji pod vedrim nebom. Politika, 19. VII. 1968

IVE SUBIC: SPOMIN NA SUTJESKO (LINOREZ, 1958)

ganje vencev na grobnico padlih in pred spomenik. Tovarišu in tovarišici Ambrožič pa je ZB Trebija izročil spominsko darilo za dolgoletno oskrbovanje grobnice.

● Celje

V Celju so dan vstaje praznovali v povezavi z občinskim praznikom. Pripravili so vrsto športnih in kulturnih prireditev, ki so se pričele že 13. julija. 20. julija ob devetih dopoldne

Osrednja proslava se je začela že v nedeljo zjutraj s sprejemom borcev, ki so nato ob desetih dopoldne z zastavami prikorakali pred dom kulture. Na častni tribuni so bili bivši komandant IV. operativne cone narodni heroj Jože Borštnar, komisar 14. divizije Matevž Hec in drugi. Potem ko je komandant Bračičeve brigade polkovnik Lev Cetinski raportiral komandantu Jožetu Borštnarju, je goste pozdravil predsednik skupščine občine Slo-

celotni razpravi ni sledil — je namreč slišal del osebnega razgovora dveh članov izvršnega sveta in ga nesmiselno povezal s problematiko vojaških vojnih invalidov ter objavil v navedeni rubriki svojnega lista.

Politika izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, kakor tudi stališča njegovih članov, še celo do tako važnih vprašanj kot so vprašanja bivših borcev in udeležencev narodnoosvobodilne borbe, za katere rešitev se izvršni svet izredno intenzivno zavzema, ni morda ničesar skupnega s takimi

samovoljnimi časopisnimi poročili in »duhovičenji«. Po objavi komentarja v TV-15 pa se upravičeno zastavlja vprašanje, komu koristi, da se na temlju neke neavtentične in neodgovorne vesti, enostransko iztirgane iz splošnih razmiselnj v osebnem razgovoru o materialnih oz. finančnih potrebah SR Slovenije za šolstvo, kulturo, socialno skrbstvo, proračunsko potrošnjo itd., povzamejo taki zaključki?

Sekretariat za informacije
Izvršnega sveta
SR Slovenije

Še enkrat: »NETAKTNA IZJAVA Z VRHA...«

Glasi Zveze združenj borcev NOV Slovenije TV-15 je 23. julija 1968 v rubriki »Občanova beležnica« objavila članek z naslovom »Netaktna izjava z vrha«, v katerem je komentirana izjava Rina Simonetića, člana IS Skupščine SR Slovenije, objavljena v Ljubljanskem dnevniku 12. julija 1968 v rubriki »Povedano... na uho«.

Novinar Ljubljanskega dnevnika, ki je bil kot poročevalec prisoten na seji izvršnega sveta 11. julija 1968 — mimogrede povedano je bil le pri prvi točki dnevnega reda in zato

Dan vstaje v Hrvatski in BiH — Predsednik skupščine SR Slovenije Sergej Kraigher je ob 27. juliju, prazniku vstaje ljudstva Hrvatske ter Bosne in Hercegovine, poslal predsednikoma skupščin Jakovu Blaževiću in Djemalu Bijediću iskrene čestitke. Med drugim je poudaril, da nas skupna revolucionarna pot povezuje tudi sedaj, pri uresničevanju družbene in gospodarske reforme.

Pogovori s člani sovjetskega politbiroja — Oči češkoslovaške javnosti so uprte v Černo na Tisi — vas z 2500 prebivalci v bližini sovjetske meje, kjer se pričenjajo pogovori članov predsedstva CK KPSČ s člani politbiroja KPSZ. Očitno je, da prihajata na pogovore obe strani s popolnoma nasprotnimi ocenami češkoslovaškega gibanja in pogledi na nadaljnji razvoj procesa v ČSSR.

Svetovni festival mladine — V Sofiji se je pričel 9. svetovni festival mladine in študentov, ki bo trajal deset dni. Na to manifestacijo demokratične mladine sveta je prispelo 15 tisoč mladincev in mladink iz 143 držav. V dobrodošli udeležencem festivala je predsednik bolgarske vlade Živkov povedal, da bodo ideali solidarnosti, miru in prijateljstva zmagali v odnosih med narodi.

Bolgari izgnali albanske diplomate — Bolgarska vlada je zahtevala, da albanski veleposlanik Balili in pet drugih uslužbencev veleposlaništva LR Albanije zapustijo bolgarsko ozemlje, ker so — po sporočilu bolgarske časopisne agencije — s svojim delovanjem kršili mednarodne norme in bolgarske državljane zavajali v organizirano protidržavno dejavnost. Albanija je odgovorila z enakim ukrepom.

DOGODKI TEDNA

Buteflika v Parizu — Najprej se je z alžirskim zunanjim ministrom Butefliko pogovarjal francoski minister za zunanje zadeve Debré. Obravnavala sta nekatera pereča vprašanja med obema deželama, zlasti pomembna v trenutku, ko je francoski parlament izglasoval amnestijo vsem, ki so zakrivali kakršnokoli dejanje v zvezi z alžirskimi dogodki. De Gaulle je Butefliki izročil sporočilo za Bumediene.

Pogajanja Hanoi — Washington — 14. seja med vietnamsko in ameriško delegacijo na pariški avenijski Kléber se je znova končala, ne da bi prišli delegaciji bliže v svojih stališčih. Prihodnja seja bo čez teden dni. Prvi je govoril Američan Harman. Znova je poskusil rehabilitirati saigonsko vladno. Vietnamski predstavnik pa je ugotovil, da ZDA govore o miru, obenem pa krepijo vojaške akcije v Vietnamu.

Ponovno afera SIFAR — V italijanskem parlamentu so obnovili razpravo o vojaški kontrašpijonažni službi in zlasti o dogodkih v letu 1964, ko naj bi v času med prvo in drugo Morovo vlado general de Lorenzo pripravil državni udar oziroma ukrepe za vzpostavitev avtoritarnega režima v Italiji. Pojasnila italijanske vlade niso zadovoljila in o aferi bodo zopet razpravljali letos jeseni.

Srečanje Johnson — Thieu — Po sestanku s šefom saigonskega režima Van Thieuem v Honoluluju je predsednik Johnson dejal, da se je sestanek nanašal le na pariška pogajanja in na izboljšanje opreme južnovietnamske vojske. Van Thieu pa je povedal, da ZDA ne bodo ustavile bombardiranja ozemlja DR Vietnam in da ni možnosti za koalicijsko vladno s FNO.

Prisilni pristane — Palestinski komandos je prisilil potniško letalo izraelske družbe »El-Al« z 11 člani posadke in 38 potniki, ki je letelo iz Rima v Tel Aviv, da je spremenilo smer in pristalo na alžirskem letališču. V Alžiru so sporočili, da so izpustili osemnajst izraelskih državljanov — 11 žensk in 7 otrok — ki so bili v zaplenjenem izraelskem letalu.

Mao Ce Tungovi napotki — Mao Ce Tung je v svojih napotkih, ki so jih razglasil za zgodovinske in za veliki program, zahteval, da se skrči trajanje študija in da rekrutirajo študente iz vrst proizvajalcev, delavcev in kmetov, tako, da bi se po nekaj letih šolanja vrnili v proizvodnjo. To pomeni, da bodo nekatere fakultete jeseni imele popolnoma novo sestavo slušateljev in učnega osebja.

Ameriški pogoji glede Kube — Za morebitno navezavo diplomatskih stikov s Kubo postavljajo ZDA dva pogoja: da se razdre kubansko — sovjetska zveza in da tako prenehajo »kubanske subverzije« v Latinski Ameriki. Ameriški predstavnik je dejal, da ni razlogov za pogovore o ponovni navezavi diplomatskih odnosov s Castrovim režimom, dokler Kuba ne spremeni stališča glede teh vprašanj.

Ostri boji v Vietnamu — Po letalskih napadih ameriških letal »B-52« so se na več bojiščih razplamtelj srditi boji med osvobodilnimi silami ter ameriški in saigonskimi četami. Ameriška letala so bombardirala tudi severovietnamsko ozemlje med 17. in 19. vzporednikom. Bombe so odrgli tudi na področju okoli Saigona, na centralni visoki planoti in v bližini kamboške meje.

Brez »hodnika usmiljenja« — V Niameyu v afriški državi Niger so se končali razgovori med predstavniki Nigerije in odcepljene vzhodne pokrajine Biafre, ne da bi dosegli sporazum o »hodniku usmiljenja« za pošiljanje hrane sestradanemu prebivalstvu Biafre. Nigerijske federalne sile namreč skušajo sestreliti vsako letalo, tudi tista, ki jih je najel Vatikan, za prevoz pomoči žrtvam v obkoljeni Biafri.

Sudanci — komandosi — Sudanska vlada je ustavila odbor, ki bo skrbel za pripravljanje mladih Sudancev — prostovoljcev za akcije na ozemlju pod izraelsko okupacijo, kjer bodo delovali kot komandosi. Odbor vodi podpredsednik vlade in zunanji minister Rahman. Vlada je odobrila 100 tisoč sudanskih funtov kot začetni kapital za dejavnost odbora.

Rasni nemiri v Michiganu — V črnih predelih Michigana so ponovno izbruhnili rasni nemiri, ki so se pridružili vrsti manifestacij negodovanja črnega prebivalstva v več ameriških državah. V Michiganu vlada obsedno stanje. Prepovedana je prodaja orožja in goriva, nacionalna garda pa je v pripravljenosti. Komisija, ki jo je svojčas imenoval Johnson, je preučila nered in sedaj podala svoje poročilo.

OGLEDALO NAŠEGA ŽIVLJENJA IN DELA

Domicil Jeseniško - bohinjskega odreda

Seja odbora Istrskega odreda

Pred nekaj dnevi je bila v Kopru seja odbora istrskega odreda. Vodil jo je predsednik odbora Mirko Remec. Seje so se udeležili predstavniki ZZZB iz Ilirske Bistrice, Sežane, Pirana in Kopra ter predsednik pripravljalnega odbora za proslavo v Hrpeljah-Kozini Andrej Franečič. Zelo kritično so pregledali dosedaj opravljeno delo in ugotovili, da priprave za proslavo tečejo zelo uspešno. Tako so zagotovili vse potrebno za postavitve spomenika padlim borcev na Kozini.

Razstavo s podnaslovom »Istrsko-brkinsko območje med NOB« zelo uspešno pripravila pokrajinski muzej iz Kopra. Strokovni sodelavci muzeja so pripravili osnutek razstave, katerega je pregledala in odobrila za to določena komisija. Razstavo bodo odprli v hrpeljski šoli pred proslavo ter bo nato obiskala vsa aredišča južne Primorske. Nato jo bodo poklonili osnovni šoli v Hrpeljah in bo tam stalno razstavljena.

Sklenili so, da bo partizanska proslava v Hrpeljah-Kozini 6. oktobra 1968. Slavnostni govor bo imel predsednik predsedstva CK ZKS Albert Jakopič.

Iz Ajdovščine

Predstavniki enote polkovnika Djurašinovića, ki razvija vojne tradicije 2. SNOUB »Ljube Serčerja«, so obiskali rojstni kraj heroja Serčerja, Branik pri Novi Gorici. Bili so gostje tamkajšnjega ZB in mladinskega aktivna. S svojo dramsko skupino in zabavnim orkestrom so pripadniki JLA izvedli za občane Branika pester kulturni program s plesom v zadržnem domu. To je bil obenem tudi prvi stik enote s prebivalci Branika. Vojaki in domačini so sklenili prijateljske stike še okrepiti.

V počastitev dneva vstaje slovenskega ljudstva in 25. obletnice splošne ljudske vstaje je bila na Nanosu tradicionalna proslava. Na partizanskem mitingu je govoril Martin Greif-Rudi. Pripovedoval je o nanoški bitki, v kateri je tudi sam sodeloval. V kulturnem sporedu so nastopili moški zbor iz Podnanosa, godba na pihala iz Ajdovščine ter pripadniki JLA in predvojaške vzgoje iz Ajdovščine in Vipave. V zabavnem delu so igrali Veseli fantje — zabavni orkester garnizije.

ZAHVALA

Naša organizacija je v svojem dvajsetletnem obstoju zvesto čuvala tradicije naše borbe. Zgradila je in vzdržuje štiri vaskne spomenike in štiri spominska obeležja na pokopališčih. Vse to je zmogla samo s pomočjo našega članstva, naših kmetov ter kolektivov »Gorjanci« in »Novoles« Straža. Kadarkoli prosimo za pomoč, vedno jo dobimo.

Letos si je naša organizacija naložila nalogo dokončno urediti spominsko obeležje na pokopališču v Vavti vasi, kjer počiva 88 padlih borcev in talcev ter žrtev fašističnega nasilja. Med temi tovariši počiva tudi 14 borcev raznih narodnosti, za katere ne vemo imen. Ker pa želimo ohraniti spomin prav na vse tovarise, moramo urediti dostojen dom za vse enako. Po predračunu bodo dela veljala dva milijona starih dinarjev. Najprej smo prosili za pomoč članstvo organizacije, katero se je odzvalo in prispevalo vsak po tisoč starih dinarjev. Prispevke dajejo tudi mladi. Kolektiv podjetja »Gorjanci« nam je na prvo prošnjo daroval 150.000 starih dinarjev.

Javno se zahvaljujemo kolektivoma »Gorjanci« in »Novoles« in vsem drugim, ki nam radi priskočijo na pomoč.

Združenje borcev Straža

Srečanje borcev aktiva »KOVINOPLASTIKA«

V počastitev dneva borca in dneva vstaje je aktiv ZB Kovinoplastike Lož priredil pri sv. Ani nad Podložem srečanje borcev. V tem kraju so namreč domobranci leta 1944 napadli četo borcev Notranjskega odreda in pobili 14 partizanov. Srečanja se je udeležilo nad 60 članov ZB in njihovih svojcev. Pred spominsko ploščo padlim borcev so položili vence in zapeli žalostinko.

BORCI KOVINOPLASTIKE IZ LOŽA PRED SPOMINSKO PLOŠČO STIRI-NAJSTIM PADLIM BORCEM NOTRANJSKEGA ODREDA PRI SV. ANI NAD PODLOŽEM

Tako kot skoraj vse brigade in odredi imajo tudi nekdanji borci Jeseniško-bohinjskega odreda svoj stalni odbor, ki ima svoj sedež na Jesenicah. Odbor že več let zbira gradivo za zgodovino odreda, ki je delovalo kot naslednik drugih partizanskih enot na tem za Nemce strateško važnem ozemlju. Na zahodni strani je bilo območje delovanja odreda omejeno s Triglavskim pogorjem, na vzhodni strani pa s Savo in železnico Jesenice-Gorica. Ta je bila za okupatorje važna prometna žila za oskrbo italijanskega bojišča, zato je je skrbno varoval. Razen tega so pomenile Jesenice s svojo železarno zelo pomembno središče za vojno industrijo. Bled je bil sedež mnogih civilnih ustanov in gestapa, vojašnice v Bohinjski Beli pa center za urjenje vojakov.

Zato je tudi povsem razumljivo, da na območju odreda dolgo časa ni mogla delovati večja enota in da se je moral odred posluževati največ partizanske taktike. Prav tako pa je razumljivo, da je okupator napel vse sile, da bi odred razbil in uničil, saj je s svojim delovanjem dregal gestapo na Bledu prav v nos. Zgodovina odreda bo zato zelo zanimiva in razgibana, čeprav je bil ustanovljen šele oktobra 1944.

Odbor izdaja tudi svoj bilten kot nadaljevanje odrednega lista iz vojnih časov.

Letos bodo priredili tudi proslavo ob podelitvi domicila odredu s strani radoviške in jeseniške ob-

činske skupščine. Skico za domicilno listino je napravil tovariš Polajnar iz Bohinjske Bistrice, profesor risanja, ki je bil nekdanj sam borec odreda.

Proslava bo 7. septembra v Bohinju, verjetno v Stari Fužini. Ta

dan bodo prižgali taborni ogenj. Naslednjega dne, v nedeljo 8. septembra, pa bo proslava »Pod skalco« pri Bohinjskem jezeru, če pa bo slabo vreme, pa v Mladinskem domu. Zgodovino odreda bodo borci dobili prihodnje leto.

MP

Lackov odred dobil domicil v Lenartu

Praznovanje občinskega praznika občine Lenart v Slovenskih goricah predzadnje nedelje je bilo letos še posebno doživljeno, saj je tokrat v občini dobil domicil Lackov odred. V prijaznem mestecu ob naši severni meji se je zbralo okrog sto bivših borcev odreda, ki so prispeli iz vseh krajev Slovenije.

Občani Lenarta in okolice so pričeli proslavljati že v soboto, ko so mnoge patrolje obiskale ljudi, ki so med vojno partizanom vsestransko pomagali. Osrednja slovesnost pa je bila v lenartski kino dvorani: na slavnostni seji občinske skupščine Lenart so se zbrali vsi borci Lackovega odreda, odborniki in mnogi ugledni družbeno-politi-

ni delavci, med njimi Tone Kropušek, Janez Hribar in drugi. Predsednik skupščine občine Edo Zorko je sprejel raport patrolj, ki so obiskale nekdanje sodelavce Lackovega odreda na terenu. Nato je predsednik občinskega odbora ZZZB NOV prebral domicilno listino, ki jo je predsednik skupščine občine izročil nekdanjemu komisarju odreda Jožetu Klepu-Smehu. Slednji je orisal borbeno pot Lackovega odreda. Po kulturnem programu — izvajalci so bili pevci KUD »Radka Smiljana«, gojenci glasbene šole in recitator — je občinska skupščina pripravila v Crnem lesu partizansko srečanje borcev Lackovega odreda.

Spominsko obeležje v Dobrniču

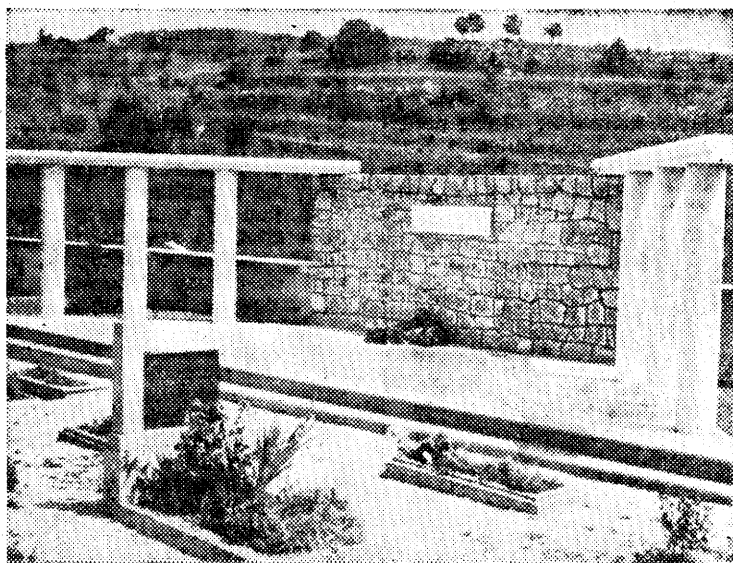
Na pokopališču v Dobrniču, kjer je pokopanih sto borcev NOV, so odkrili spominsko obeležje z grobnico, delo kamnoseškega podjetja Marmor Gradac v Beli krajini. Odkritje je bilo združeno z večjo spominsko proslavo, ki so jo pripravila domače ZB in občinska zveza združenj borcev NOV.

V Dobrniču se že tudi pripravljajo na proslavo 25-letnice prvega kongresa SPZZ, ki je bila v Dobrniču 16. in 17. oktobra 1943. Prebivalci so se lotili načrtne olepšave vasi. Belijo hiše in popravljajo pročelja domacij, pred kratkim pa so dobili tudi

sodobno trgovino. Odkritje spominskega obeležja in grobnice padlim borcev na pokopališču sodi v okvir te zgodovinske obletnice zasedanja prvega kongre-

sa SPZZ v Dobrniču pred petindvajsetimi leti. (Na sliki: grobnica z obeležjem na dobrniškem pokopališču.)

P. Romanič

VSAK ČLAN
ZZB NOV SLOVENIJE
NAJ POSTANE
NAROČNIK
TV-15

TOVARNA TRIKOTAŽNEGA PERILA »PLETENINA«

Ljubljana — Zaloška cesta 14

PROIZVAJA

VSE VRSTE ŽENSKEGA, MOŠKEGA IN OTROŠKEGA PERILA
IZ NAJBOLJŠIH SUROVIN

KUPUJTE NJENE IZDELKE IN ZADOVOLJNI BOSTE.

SPREJELI SO ZAKON O BORCIH ZA SEVERNO MEJO

Republiški socialno-zdravstveni zbor je na svoji seji 23. julija sprejel tudi osnutek zakona o borcih za severno mejo v letih 1918—1919. S tem v zvezi je sprejel tudi predlog, da začne ta zakon veljati že letos (osem dni po objavi v Uradnem listu).

OB TABORNEM OGNJU

kršek? Zato smatram, da so taka navodila izdala le nekdanji hlapci okupatorja in tisti, ki bi radi, da bi nas še danes preganjali in obešali nacisti!

Ko sem nekoč potoval po Franciji, je vsak avtomobil obvezno obstal za nekaj minut sredi vojaških pokopališč na Verdunu ali Doumontu. Pri nas pa naj bo to prepovedano ob grobovih žrtev najtežjih grozodejstev Nemcev in domačih izdajalcev...

Zato člani ZB Zavodnje—Sentvid proti takemu omalovaževanju in sramotanju naših talcev najostreje protestiramo in zahtevamo, naj odgovorni ljudje pri celjskem »Izletniku« prekličejo in javno pojasnijo svoje dosedanje podlo ravnanje. Če se že sami več ne zavedajo, kako težke so bile žrtve za svobodo, naj vsaj nam, njihovim nekdanjim tovarišem in soborcem ne branjajo, da jih častimo in se jih hvalježno spominjamo.

FRANC SMON,
tajnik ZB Zavodnje—Sentvid

V četrtek, 11. julija je ZB Zavodnje—Sentvid v občini Velenje priredilo letni autobusni izlet članov in svojcev v Ptuj. Obiskali smo Rogaške in Dobrnske toplice, si ogledali steklarno v Rogaški Slatini, kulturni spomenik na Ptujski gori, narodni muzej v ptujskem gradu itd. Povsod so nas prijazno sprejeli.

Ali je to res prekršek?

posebno še, ko smo jim razložili, da smo doma iz krajev težkih borb 14. divizije in iz kraja, kjer je padel narodni heroj in pesnik Kajuha. Prav posebno smo se še ustavljali pri spomenikih NOB ter grobovih borcev in talcev.

Na poti domov smo hoteli počastiti še GROBOVE TALCEV NA FRANKOLOVEM. Prosili smo šoferja, naj ustavi in da gremo vsi — bilo nas je 44 — h grobovom, kjer bi imeli krajšo komemoracijo. Toda šoferja nismo mogli nikakor preprositi. Dejal je, da na cesti ne sme ustavljati in da mu je to prepovedalo podjetje »Izletnik«. Peljali smo se mimo, čeprav je bil še dan in bi imeli za postanek dovolj časa.

Zahtevamo, naj nam celjsko podjetje »Izletnik« odgovori, OD KDAJ JE PROMETNI PREKRŠEK, če se člani ZB ustavijo na grobovih talcev, naših soborcev in kdo jim je dal takšno navodilo in če je že kdo za to obsojen. Kot tajnik ZB sem že večkrat bil ob grobovih in lahko vam pošljem fotografijo, ko govorim ob spomeniku, na cesti pa stoji vrsta avtomobilov. Ali smo prišli že tako daleč, da je to danes postalo sramota in pre-

Srečanja ob velikih mejnikih

(Nadaljevanje s 1. strani)

ški zbor »Ivo Štruc«, zbor Svobode iz Zreč in zbor upokojenec.

Šalek pri Velenju

Kljub slabemu vremenu so v Šaleku pri Velenju svečano proslavili dan vstaje slovenskega ljudstva.

Uvodne takte v praznično razpoloženje je že v zgodnjih jutranjih urah zaigrala rudarska godba. Z okoliških hribov so kmalu zatem začeli odmevati silovito streljanje in klici »Na juriš!«. To je bil napad na Šalek, ki so ga izvedli pripadniki JLA.

Proslava se je pričela s svečano parado enot milice, pripadnikov JLA, gasilcev, reševalnih ekip rudnika in rudarjev. Na slovesnosti je govoril predsednik ZZZB NOV Slovenije in prvi komandant slovenskih partizanskih enot Franc Leskošek-Luka, ki je obudil spomine na vojne dni ter obsodil imperialistično vojno proti vietnamskemu narodu. Udeleženci zborovanja so poslali resolucijo delegacijama Demokratične republike Vietnam in ZDA v Parizu. V njej so izrekli podporo zahtevam vietnamskega naroda po čimprejšnji ustavitvi bombardiranja, hkrati pa najostreje obsodili zločinsko agresijo ZDA v Vietnamu.

Leskovec pri Slovenski Bistrici

Ob dnevu vstaje so tudi vaščani Leskovca pri Slovenski Bistrici odkrili spomenik padlim borcem za svobodo. Denar za izdelavo ter postavitve spomenika so v glavnem prispevali občani, nekaj pa tudi občinska skupščina iz Slovenske Bistrice. Spomenik bo vaščane, kot še tudi pozne rodove, spominjal na ljudsko revolucijo, posebno pa na 15 borcev iz Leskovca in Starega trga, ki so padli za našo svobodo.

Na svečanosti je govoril svojem padlih in drugim občanom Miro Kolenko. Nastopili pa so tudi pionirji, pevski zbor, godba in pripadniki JLA.

Videm ob Ščavnici

Nedeljsko zborovanje ob idiličnem Blaguškem jezeru pri Vidmu ob Ščavnici je izzvenelo v proslavljanju treh pomembnih zgodovinskih obležij: dneva vstaje slovenskega naroda, stoletnice prvega slovenskega tabora in 50-letnice vojaškega upora v Radgoni. Svečanosti so se kot gostje udeležili poleg številnih domačinov in okoličanov tudi podpredsednik skupščine dr. Jože Vilfan, sekretar RO ZZZB NOV Stane Bizjak, član RIS Slovenije dipl. ing. Franc Razdevšek, narodni heroj Janez Hribar, akademik pr. Bratko Kreft in predsednik skupščine občine Gornja Radgona Ivan Kovač.

Na proslavi je po polaganju venca k spomeniku žrtev fašističnega terorja pozdravil udeleženec dr. Kreft, v imenu ZZZB radgonske občine pa Tone Brus. Zatem je o obletnici prvega slo-

venskega tabora in o naprednih gibanjih govoril dr. Vilfan. Franc Razdevšek je govoril o položaju našega kmetijstva in o težavah radgonskega kmetijskega kombinata. Udeležencem je spregovoril tudi Maistrov borec in vodja radgonske uporniške skupine kapetan v pokoju Beno Zailhofer.

Suhor v Beli krajini

Slavnostno okrašen Suhor je bil v nedeljo, 21. julija, prizorišče prisrčnega srečanja aktivistov, ki so pred 25 leti sodelovali pri ustanovitvi organizacije AFŽ v Beli krajini. Ob desetih dopoldne se je v prostornem domu začela proslava. Na svečanost so prišle Lidija Sentjura, članica CK ZKJ in sveta federacije, Mara Rupena-Osolnik, Mica Šlander, Marjana Draksler, Zima Vrščaj ter mnoge druge družbenopolitične delavke in predstavniki oblasti.

Zbrane aktivistke je pozdravil v imenu občinske konference SZDL v Metliki inž. Ivan Kostelec, nato pa je govorila Francka Dolenc, prva sekretarka okrožnega odbora AFŽ za Belo krajino. Obudila je spomin na mnoge naloge, ki jih je opravila organizacija AFŽ. Lidija Sentjura je govorila o aktualnih političnih dogodkih doma in v svetu.

V kulturnem delu slavja so nastopile recitatorke osnovne šole Suhor, ženski pevski zbor s Suhorja ter folklorna skupina s skupno tamburašev iz Dragatusa. Nato so se udeležence srečanja pomenile o težkih okoliščinah, v katerih so med vojno delale, in o njihovem sedanjem življenju.

Jelenov žleb

Jelenov žleb je bil za dan vstaje okrašen kot že dolgo ne. Okrog slavnostne tribune se je zbralo več sto udeležencev. Med njimi smo videli bivše borce

Cankarjeve, Gubčeve, Tomšičeve, Serčerjeve in Levstikove brigade, bivše partizane in aktiviste ter ljudi iz raznih krajev naše domovine.

Slavnost, ki je bila posvečena 25-letnici znane bitke v Jelenovem žlebu in dnevu vstaje slovenskega naroda, se je začela kmalu po 11. uri. Slavnostni govor je imel udeleženec bitke v Jelenovem žlebu 26. marca 1943 Živko Bernot, zatem pa je bil kulturni program, v katerem so sodelovali: ribniška gasilska godba, pevski zbor iz Dolenje vasi pri Ribnici, recitatorji iz osnovne šole Ribnica in Glasbena šola Ribnica. S proslavo je posebna delegacija ponesla venec na grob padlega komisarja Juga, ki je padel v borbi z Italijani pred 25 leti v Jelenovem žlebu.

Srečanja v Jelenovem žlebu bo marsikomu ostalo v lepem spominu. Istega dne je bila v domu JLA v Ribnici odprta razstava fotografij s pohoda 14. divizije, delo znanega partizanskega fotografa Petka.

Vipava

ZB Vipava je tudi letos priredila za dan vstaje proslavo na Nanosu. Okrog spomenika pri Abramcu se je zbralo mnogo ljudi, največ pa mladine, ki je z velikim zanimanjem poslušala govor prvoborca Martina Greifa-Rudija.

Na proslavi so sodelovali še PD Vipava, godba na pihala iz Ajdovščine in pripadniki JLA.

Šempeter pri Novi Gorici

Na šempetrskem pokopališču so ob letošnjem dnevu vstaje odkrili spomenik in skupno grobnico 43 partizanov, med katerimi je tudi osem neznanih junakov, ki so dali svoje življenje na goriški fronti. Spomenik izvirno predstavlja rojstvo nove skupnosti jugoslovanskih

narodov. Na svečanosti je govoril pisatelj Franc Bevč. Spomenik je odkril in izročil v varstvo domačemu združenju Milan Vižintin, predsednik skupščine občine Nova Gorica.

Šentviška planota

Na ravnicah na šentviški gorski planoti, nedaleč od kraja, kjer je bila v začetku maja 1944 ustanovljena 2. brigada VDV Slovenije, se je zbrala množica ljudi, ki so prišli proslavljati dan vstaje. Slavnost je začel predsednik občinskega odbora ZZZB NOV. Pozdravil je vse udeležence, za njim pa je govorila podpredsednica skupščine občine Tolmin Mirka Ciglič. Tovaršica Cigličeva je podčrta veliki prispevek gorskih vasi med NOB. Nekdanji komisar 2. bataljona brigade Radko Kovačič je na kratko orisal nastanek in borbeno pot 2. brigade VDV Slovenije. Takoj po ustanovitvi so se bataljoni razšli na razne kraje in se borili po vsej Primorski in tudi drugod. Brigada se je znova zbrala novembra 1944 v Gorenji Trebuši, aprila 1945 pa na Krasu. Slavje na šentviški gorski planoti je le skromna oddolžitev dobremu in požrtvovalnemu prebivalstvu Logaršč, Ponikev, Pečin, Prapetna, Polj, Vrha, Šentviške gore in Polje, je dejal tovariš Kovačič.

Po govorih so z več uspešnimi točkami nastopili mladinska folklorna skupina Šentviške gore in pionirji osnovne šole. Več pesmi je zapel pevski zbor garnizona Tolmin. Delegacija je ponesla venec v gozdček v Nart, kjer so borci Severno-primorskega odreda 17. aprila 1943 bili težko borbo z italijanskimi enotami.

Udeleženci proslave so po končanem slavnostnem sporedu došli pod velikim kmečkim kozolecem partizanski golež s hlebkom kruha, kar je poživilo partizansko vzdušje.

Predlogi za izboljšanje stanja vojaških vojnih invalidov

Komisija vojaških vojnih invalidov zveznega odbora Zveze združenj borcev NOV je pred kratkim imela v Beogradu svojo sejo. Na tej seji so obravnavali »Informacijo o položaju vdov umrlih vojaških vojnih invalidov I. in II. skupine in nekaterih vrst družin padlih borcev, ki se same preživljajo.« To informacijo je izdelal Zvezni svet za zdravstvo in socialno politi-

ko. Pogovorili pa so se tudi o predlogu republiškega odbora ZZZB NOV Slovenije za ureditev nekaterih problemov vojaških vojnih invalidov.

V zvezi z obravnavanjem vseh navedenih zadev je komisija sprejela tudi sklepe, ki se nanašajo na položaj družin umrlih vojaških vojnih invalidov I. in II. skupine, na družinske invalidske upravičence,

ki prejemajo zvišano invalidnino, dalje na zvišanje osebnih invalidnin vojaških vojnih invalidov ter na probleme zdravstvenega varstva vojaških vojnih invalidov.

Nadaljnji sklepi te seje zadevajo varstvo vdov padlih borcev, ki niso bile dovolj stare, da bi lahko uveljavile pravico do družinske invalidnine ter tiste starše padlih borcev, ki ne dobivajo družinske invalidnine. Sklepali so tudi o izboljšanju pogojev za upokojevanje VVI in o uvedbi starostnega dodatka (gre za avtomatično zvišanje procentov invalidnosti pri določeni starosti).

Med nadaljnjimi sklepi je omenjen tudi ortopedski dodatek, pa tudi določanje stalnosti procentov invalidnosti vojaških vojnih invalidov.

Vse te sklepe so poslali socialno zdravstvenemu svetu zvezne skupščine, komisiji za zadeve borcev in VVI zvezne skupščine ter zveznemu svetu za zdravstvo in socialno politiko s prošnjo, da o njih čimprej razpravljajo.

V. M.

Borci NOV imajo prednost

Občinska skupščina Kočevje je sprejela pravilnik o delitvi stanovanj, ki jih upravlja. Pri merilih so predvsem upoštevali, v kakšnem stanovanju je kdo prebival do zdaj. Razen tega imajo prednost udeleženci NOV in španske državljanske vojne. Udeleženci NOV od 1941. leta imajo namreč dodatnih 30 točk,

za vse druge, ki so v NOV vstopili kasneje, pa odbijajo za vsako leto kasnejšega vstopa po pet točk. Udeleženci španske državljanske vojne so izenačeni z borci od 1941. leta.

Namen teh olajšav je oskrbeti s spodobnimi stanovanji borce revolucije kar se da hitreje. Na podlagi tega pravilnika so organi skupščine že sestavili prednostno listo kandidatov za nova stanovanja. Med temi je precej borcev NOV, ki zdaj živijo v zelo slabih stanovanjih.

Viktor Dragoš

Obnovitev bolnišnice »FRANJA«

Partizansko bolnišnico »Franja« je skupno s političnimi in kulturnimi delavci idrijske občine ter zastopniki Zavoda za spomeniško varstvo SR Slovenije obiskal predsednik RO ZZZB NOV Slovenije Franc Leskošek-Luka. Namen obiska je bil ugotoviti, v kakšnem stanju je objekt in kakšnih popravil je potreben. Ugotovili so, da je objekt v še kar dobrem stanju, toda kljub temu bo treba na lesenih barakah zamenjati razne dele in drugo. Za popravila je republiški odbor namenil 5 milijonov starih dinarjev. S tem denarjem bodo objekt rešili za nekaj let pred propadanjem. Predvidevajo, da bodo pričeli delati jeseni.

Organizacije ZZZB NOV se trudijo na vse načine, da bi spomenike ter objekte iz NOB ohranile v čimboljšem stanju. Pri tem največkrat pridejo do denarnih težav. Vseh objektov ne morejo vzdrževati. Zato manj važnih objektov ne bi vzdrževali, ampak bi na njihovo mesto postavili le spominsko ploščo. Važnejše objekte, kakor so Urh, Rog, bolnišnica »Franja«, partizanska tiskarna »Slovenija« itd., naj bi vzdrževali

skupno z občinskimi skupščinami ter republiškim odborom ZZZB NOV. Letos je republiški odbor že nakazal 25 milijonov starih dinarjev za dokončno ureditev Roga ter 5 milijonov za »Franjo«.

Gostje so si nato ogledali še del novega odseka ceste, ki je dolga okrog 1 kilometer in bo pripeljala motorizirane obiskovalce do soteske Pasice pod objektom, kjer bo velik parkirni prostor za osebne avtomobile in avtobuse. Za gradnjo tega dela ceste se je skupščina občine Idrija odločila, ker bolnišnica »Franja« obišče vsako leto mnogo obiskovalcev, Lani jo je obiskalo čez 30.000 turistov, od tega 7500 tujcev, letos pa jih bo še več, saj je samo junija prišlo kar 7000 obiskovalcev.

Nadalje se je tovariš Franc Leskošek zanimal tudi za stanje partizanske tiskarne »Slovenija« ter za grobišče na Vojšči na Vojskem ter kakšen obisk imata ta dva objekta. Tovariš Leskošek in ostali gostje so menili, naj se najprej uredi bolnišnica »Franja«, nato pa objekta na Vojskem.

Matej Brus

PROSLAVA NA POKLJUKI

Lansko leto je občinska skupščina Radovljica sprejela odlok o proglasitvi 5. avgusta za občinski praznik v spomin na počastitev na ta dan 1941. leta, ko je bil na območju Vodiške planine na Jelovici ustanovljen 1. gorenjski partizanski bataljon — prva večja partizanska enota v Sloveniji.

Za letošnji praznik, drugi po vrsti, bosta občinsko združenje ZB Radovljica in odbor Prešernove brigade, ki ima sedež v Kranju, pripravila veliko spominsko svečanost na Pokljuki, na mestu, kjer je do 15. decembra 1943. leta stal Lovčev hotel, v katerem so se tega dne v neenakem boju z nadmočnimi nemškimi posebnimi enotami do zadnjega bojevali borci 3. bataljona Prešernove brigade. V celodnevni borbi je pod ruševinami hotela padlo junaške smrti 79 partizanov, na katere je doslej spominjalo le skromno spominsko obeležje v tihem zavetju smrek, ki je komajda koga opozarjalo na veličino te enkratne bitke in na kraj, ki je bil eno največjih prizorišč narodnoosvobodilne borbe na Gorenjskem.

Zavedajoč se pomembnosti tega dogodka, so gorenjska združenja ZB že pred leti sprejela skiep, da se na ostankih ruševin postavi primernejši spomenik, ki bo dostojno in simbolično ponazarjal epopejo hrabrih prešernovcev. Oblikovno zamisel za novi spomenik je ponudil pisatelj Tone Svetina.

Lovčev hotel na Pokljuki pred usodnim 15. decembrom 1943

Na kamnitem podstavku z lesenim nadstrešjem v planskem stilu bo vzdignjena jeklena plošča veličine 2,25 x 1,25 metra, na kateri bo v varilni tehniki večvrstno nad 400 kg nemškega in partizanskega trofejnega orožja, ki bo plastično prikazovalo napad nacistov in obrambo borcev 3. bataljona. To orožje so več mesecev zbirali po vsem okolišju in nato dali, po načrtu Toneta Svetine, v izdelavo v jeseniško železarno. Plošča je težka 3 tone. Projekt ostalih del na spomeniku je izdelal znani borec Prešernove brigade ing. Nande Jocič.

Svečano odkritje spomenika na Pokljuki, ki bo najbrž edinstven po svoji obliki in naravnem okolju v Sloveniji, bo v nedeljo, 4. VIII. ob 10. uri ob občinskem prazniku, takoj po slavnostni seji občinske skupščine v Radovljici. Svečanosti se bodo poleg vseh občinskih odbornikov iz Radovljice udeležili tudi delegacije občinskih skupščin, združenj ZB in drugih družbenih organizacij iz Kranja in Jesenice, ki tudi ta dan proslavljajo svoj občinski praznik. Pričakujejo prihod vseh nekdanjih gorenjskih partizanov, borcev in aktivistov, kakor tudi ostalih občanov. V kulturnem programu bodo sodelovali godbeniki, pevci in recitatorji iz Gorij pri Bledu, otvoritveni govor pa bo imel nekdanji komandant Prešernove brigade Rudolf Hribernik-Svarun. Zaradi pričakovanega množičnega obiska proslave bo občinsko združenje ZB Radovljica zagotovilo avtobusni prevoz z Bleda na Pokljuko in nazaj.

J. R.

Četverboj v kegljanju

Sportno društvo Invalid iz Domžal je na 4-steznem avtomatskem kegljišču v Domžalah priredilo četverboj v borbenih partijah. Sodelovali so kegljači invalidi iz Kočevja, Zagorja, Ljubljane in Domžal. Pokrovitelj tega tradicionalnega tekmovanja je bil predsednik skupščine Domžale Jože Pogačnik. Med drugim je dejal, da domžalska občina slavi dva praznika — praznik vstaje in občinski praznik 27. junija. Pred sedemindvajsetimi leti so se namreč zbrali prvi borci in aktivisti prvih takratnih čet z Rašice, Radomelj, Tunjske in Mengeško-moravske čete. Organizator tega prvega srečanja z borci je bil Tomo Brejč, komandant pa Marjan Dermastia-Urban.

Prav vsi kegljači so si močno prizadevali za čim boljši uspeh. Zmagali so Ljubljancani z 905 podrimi keglji; sledijo Domžale — 799, Kočevje — 741 in Zagorje — 694. Ob koncu tekmovanja je tov. Viktor Avbelj-Lojko, narodni heroj, poklonil zmagovalcem simboličen pokal v trajno last in dejal, da takšno množično tekmovanje invalidov-borcev krepi našo športno rekreacijo, takšno srečanja pa prispevajo tudi k medsebojnim dobrim odnosom.

Gostišče OB TABORNEM OGNJU

Pokljuka 1250 m

vabi vse borce-partizane na prijetno obujanje spominov ob TABORNEM OGNJU!

Vabita Nadja in Milče

Kombinat »MLINOTEST« Ajdovščina

Izdeluje prvovrstne testenine, jajčne in navadne, v zelo širokem asortimentu

Potrošniki — prepričajte se o izredno dobri kakovosti naših testenin.

Bolnišnica »Franja« je edinstven spomenik partizanskemu zdravstvu

SODOBNA OBRAMBNA VZGOJA IN LJUDSKA ZAŠČITA

Elektronske tarče

V Svisci so izdelali nov sistem, s pomočjo katerega pri šolskem streljanju obveščajo o zadetkih. Solska tarča je napravljena iz dveh aluminijastih plošč, med katerima je penasta sintetična snov. Plošči sta povezani z električno baterijo. Ko krogla prebije tarčo, nastane kratek stik, s tem pa tudi električni impulz, ki se spreminja v signal. Ta vžge signalno luč ali pa sproži mehanizem za podiranje tarče. Podrto tarčo naknadno s pomočjo radijskih signalov lahko ponovno postavijo v navpično lego.

Jurišni most

Ameriška vojska je dobila nov jurišni most, ki se odlikuje predvsem po tem, da je izredno lahek. Napravljen je iz aluminija in zato tehta le kakih 1300 kg. Trdijo, da ga bodo s pridom lahko uporabljali za razne premostitve na mehkih rižnih poljih v Vietnamu.

Most vzdrži do petnajst ton težka vozila, z njim pa lahko premoste do enajst metrov široke ovire. Pritrjen je na vozilo M-113, ki ga s posebnimi hidravličnimi napravami v manj kot dveh minutah razpne čez oviro.

VOJAŠKA VEDA IN TEHNIKA

Meteorit borodinske bitke

Petega septembra 1812. leta so se približno opoldne Napoleonove enote približale ruskim položajem pri Borodinu in jih napadle. Proti večeru so se ruske enote umaknile na ugodnejše položaje na strmem bregu reke Koloče. Tja se je umaknila tudi 5. lahka topniška četa 6. korpusa. Sestega septembra so se vojaki ves dan ukopavali in se utrjevali. Naslednje jutro je bilo pričakovati borodinsko bitko.

Stržar, ki je stal poleg topov pete čete, je nenadoma opazil, kako se je na nebu posvetilo, nato pa nekaj padlo med topove, kar ni bilo niti najmanj podobno granati. Sicer pa jih takrat ni še nihče obstreljeval. Ko je bilo njegovo službo konec, je stržar o tem poročal četnemu komandirju majorju Ivanu Didrihu. Vojak je majorju izročil tudi kamen, ki je bil pri letel z neba. Drugemu kamenju, ki ga na položaju ni bilo malo, sploh ni bil pedoben. Tam, kjer je bil odlomljen, je bilo videti zrnca svetilkajoče se kovine. Kamen je tehtal 325 gramov.

Major Didrihs ni dogodka nikomur omenil. Močlal je tudi vojak, kajti padec nebesnega kamna v rusko taborišče tik pred bitko bi utegnil drugi vojaki tolmaiti kot slabo znamenje.

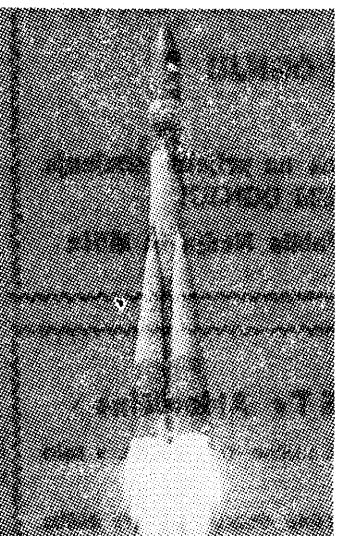
Meteorit je shranjen v vitrini muzeja Rudarskega inštituta v Leningradu. Sovjetski strokovnjaki so ga natančno preučili in ugotovili, da je sestavljen iz kamnitih kroglic, ki so debele od 0,2 do 1,5 milimetra. Po strukturi je podoben lavi, njegova specifična teža pa znaša 3,5 grama — torej več kot bazalt, ki spada med najtežje rudnine na zemlji.

Naprava za čiščenje vode

Za potrebe češkoslovaških oboroženih sil so konstruirali novo napravo za čiščenje vode. Naprava je pritrjena na dve 3,5-tonski vozili, na uro pa očisti od približno 4.000 do 12.000 litrov vode.

Izstrelitev vesoljske ladje »Vostok«

Slika, ki kaže izstrelitev sovjetske vesoljske ladje »Vostok«, je izseček iz nekega filma, ki so ga

šele pred kratkim dovolili za predvajanje tudi širši javnosti. Za to raketo je značilno, da se motorji druge stopnje (osrednja skupina) vžgo hkrati s štirimi skupinami motorjev prve stopnje.

Razbita fašistična parada

Akcija, ki jo je opisal polkovnik Milenko Živković v zadnji številki VOJNEGA GLASNIKA, je zanimivejša in pomembnejša po političnem učinku kot pa po sovražnikovih izgubah, čeprav tudi te niso bile prav majhne.

Izvedla jo je Primorska četa, ki je bila ustanovljena junija 1942, delovala pa je vzdolž obale zahodno od Šibenika. Tam je postavljala zasede na cestah in morskih ožinah, pobirala iz morja mine, tako pridobljeno razstrelivo pa uporabljala za diverzantske akcije na okupiranem ozemlju. Četa je bila uspešna navzlic temu, da je bilo na njenem območju nastanjenih kakih 10.000 sovražnikovih vojakov.

Italijanski okupatorji so se dolgo pripravljali na čim slovesnejšo proslavo dvajsete obletnice fašističnega pohoda na Rim. Ob tej priložnosti so sklenili, da bodo 28. oktobra 1942 v popoldanskih urah privedli v Šibeniku veliko paradu svojih enot.

Primorsko četo je o pripravi na to paradu obvestil sekretar mestnega komiteja KPS za Šibenik. Takoj nato je četo poveljstvo začelo razmišljati o tem, kako in s kakšno močjo preprečiti sovražnikove namere. Sklenilo je, da bo začelo sovražnika obstreljevati v hipu, ko se bodo njegove enote pokazale na obali in tako svobodoljubnemu

Šibeniku pripravilo zadoščenje. Četno poveljstvo je ugotovilo, da za napad še najbolj ustreza — navzlic mnogim okupatorjevim postojankam ob šibeniškem zalivu — kopališče Martinska. Od tod je bil izvršen pregled nad približno 1200 metrov oddaljenim šibeniškim obrežjem, ki naj bi ga obstreljevali. Dostop do Martinske pa je bil spričo gosto posejanih sovražnikovih postojank, pa tudi zaradi pogostnih premikov italijanskih kolon po cestah, precej tvegan.

Pripeljati vso četo na tako izpostavljen kraj bi bilo prenevarno in zato so sklenili, naj nalogo opravi le ena desetica borcev, oborožena med drugim z dvema lahkima strojnicama. Vodil pa jo je četni komandir. Na poti proti Šibeniku je desetica v vasi Srime dobila še protiletalsko strojnico, ki pa je bila brez merilnih naprav.

Borci so se prikrivajoč za kamnitimi ograjami že podnevi priplazili na hriček nad Martinsko. Tam so zasedli položaje in pri tem zelo pazili, da jih ne bi odkril sovražnik, ki je bil oddaljen od njih le kak kilo-

meter ali dva. Komandir čete je s svojim daljnogledom skrbno opazoval, kaj se dogaja na mestnem obrežju in v bližnjih sovražnikovih postojankah.

Meščani so se po običaju sprehajali vzdolž obale, pri tem pa so se izogibali Varoške poljane, kjer naj bi bil začetek fašističnih slovesnosti. Zvoki vojaške godbe so se razlegali prav do partizanskih borcev na Martinski. To je bil hkrati tudi zanesljiv znak, da je treba kaj kmalu pričakovati prihod nadutih fašistov na obrežje pred hotelom »Krka«.

Preden se je začelo nočiti, je bilo videti Šibenčane, kako se s sprehajališča umikajo v stranske ulice, da bi se tako izognili fašistični paradi. Fašisti so namreč prav tedaj zavili

FOTOGRAFIJA Z VPRAŠAJEM

Na današnje slike ne bi mogli reči ničesar, kar zadeva kraj nastanka. Morda le to, da je nastala pred neko večjo hišo z urejenimi kletnimi prostori. Zatorej jo bomo pojasnili le tako, da si bomo dobro ogledali partizane na njej. Fotografija je nastala v zimi 1944/45; fant na levi je oborožen z angleško hitrostrelko.

Mine presenečenja okrog Drvarja

V okupiranem Drvarju so se italijanski fašisti dobro utrdili. Okrog mesta so razpostavili polno betonskih bunkerjev, izpred katerih so postavili široke žične ovire in ukopali protipehotne mine.

Pozimi 1941.—1942. leta je zapadlo mnogo snega. Da bi italijanske posadke po bunkerjih čimbolj izčrpavali in jih prisilili, da začno streljati in trošiti municijo brez prave potrebe, so se borci z drvarskega območja, ki so se to zimo zadrževali po bližnjih vaseh, ponoči spuščali prav pred bunkerje, jih obstreljevali in na vidnih krajih postavljali transparente z gesli in rdeče zastave. Brž ko se je zdanilo, so italijanski fašisti na vso moč začeli streljati po transparentih in zastavah, nato šele pa se je opogumil kdo izmed njih in šel odstranit zastave.

Za naše borce je bil nedvomno uspeh, če so sovražnika prisilili na trošenje streliva, kajti zaradi globokega snega je bilo oskrbovanje sovražnikove garnizije silno oteženo. To pa jim še ni bilo dovolj. Domislili so se, da drogove z rdečimi zastavami minirajo. Bili so prepričani, da si fašisti ne bodo več upali snemati zastav, če bo ka-

tereza izmed njih pri opravljanju tega posla ubila mina presenečenja. Tako bodo rdeče zastave ves dan vihrale pred nosovi fašistov, zaloge municije po skladiščih pa se bodo še bolj zmanjšale.

Toda, kako minirati? Pravih min niso imeli. Zato so poskušali storiti nekaj drugega. Obveščevalec Branko Tajnga, ki je znal dobro ravnat z razstrelivom, je vzel glineni lonec, ga napolnil z razstrelivom in si pripravil vžgalnik italijanske ročne bombe. Takoj zatem je z nekim svojim tovarišem krenil proti bunkerjem in v njihovi bližini izkopal v zmrznelenem snegu luknjo za partizansko mino presenečenja. Poleg lonca je zabodel drog z rdečo zastavo. Ko je bilo to storjeno, je vtrak-

nil v razstrelivo še vžgalnik in ga z žico privezal za drog.

Brž ko se je zdanilo, so borci z bližnjih gričev napeto opazovali, kaj se bo zgodilo z mino samoukkih minirerjev.

Kmalu so se oglasili rafali iz bunkerjev. To je bil znak, da so italijanski fašisti opazili »vabo«. Borci so se kot vselej smejali besnemu obstreljevanju in strahu fašistov.

Naposled se je eden izmed fašistov opogumil in stekel proti zastavi. Ni se je upal dotakniti z roko, temveč je z nogo brenil po drogu. Takoj zatem je odjeknila močna eksplozija...

Odtlej se ni nihče več izmed fašistov upal snemati zastav in napisov. Tam so ostale vse do spomladi in to je bila tudi jurišna linija za naskok naših enot na Drvar.

Proučili so položaj upokojenih oficirjev

Skupna komisija zveznega in socialno zdravstvenega zbora zvezne skupščine za zadeve borcev in vojaških vojni invalidov je imela pred kratkim sejo. Pod predsedstvom Hajra Kapetanovića, so na tej seji razpravljali o gmotnem položaju upokojenih oficirjev, o tem, kako obravnavajo udeležence NOB v pokojninskem sistemu; pogovorili pa so se tudi o perečih zadevah invalidskega varstva.

Poleg članov komisije so se seje udeležili tudi predsednik ZZZB NOV Jugoslavije Djuro Pucar, državni sekretar za narodno obrambo generalpolkovnik Nikola Ljubčić, načelnik personalne uprave državne sekretariata za narodno obrambo generalpodpolkovnik Brana Joksimović in drugi.

Člani komisije so zahtevali, naj se med zadeve, ki ne morejo čakati na sprejem novega pokojninskega sistema — uvrsti tudi urejanje gmotnega stanja upokojenih oficirjev. Zato so sklenili, da do konca septembra letos pripravijo ustrezne predloge za usklajevanje starih in novih pokojnin vojaških zavarovancev.

Pri tem so člani komisije upoštevali, da je med upokojenci-vojaškimi zavarovanci 84% udeležencev NOV in da gre za ljudi, ki so jim ukinili delovni odnos v armadi zaradi normalnega pomlajevanja kadrovskega sestava v JLA, čeprav so po letih bili še sposobni za delo in zaslužek.

ZA DAN BORCA SO ČLANI ZB IZ TRGOVSKEGA PODJETJA »GROSIST«, ENOTE »POTROŠNJA« IZ NOVE GORICE PRIREDILI IZLET V PARTIZANSKE KRAJE, KJER SO SE BOJEVALI. OBISKALI SO LOKVE, MALE LAZNE, SMREKOVO DRAGO, HUDO POLJE, MRZLO RUPO IN VOJSKO. NA POTI SO DOZIVELI VRSTO SREČANJE S STARIMI ZNANCI. V GOZDU SO SI UDELEŽENCI IZLETA KUHALI GOLAZ IN OB NJEM OBUJALI SPOMINE NA NEKDANJE KA-SE. SKLENILI SO TUDI, DA BODO SE VEČKRAT SLI SKUPAJ NA TAKE IZLETE.

IVAN GABRIELČIČ

dinos

PODJETJE Z INDUSTRIJSKIMI SUROVINAMI, REPRODUKCIJSKIM IN ODPADNIM BLAGOM

Ljubljana — Parmova 33
TELEFON 312-664, TELEPR. 31-398

SE S SVOJIMI ENOTAMI V VSEH VEČJIH KRAJIH SLOVENIJE TOPLO PRIPOROČA ZA ODKUP ODPADNEGA BLAGA.

DAJTE INDUSTRIJI ODPADNE SUROVINE

SODOBNA OBRAMBNA VZGOJA IN LJUDSKA ZAŠČITA

Sestrelitev letala, v katerem je bil admiral Isiroku Jamamoto, poveljnik japonske vojne mornarice in največji japonski strašilec, spada nedvomno med največje dogodke vojne na Tihem oceanu.

SESTRELIL SEM ADMIRALA JAMAMOTA

Ko so dogodki v Pearl Harbor povzročili vstop Združenih držav Amerike v vojno, se z bratom Charleyem nisva mogla izogniti skušnjavi, da ne bi postala letalca. To nama je bilo že kar v krvi. Saj je bil tudi najin oče eden izmed pionirjev ameriškega letalstva v prvi svetovni vojni.

Ko sem se bil izšolal za pilota in so me bili poslali na Gvadalkanal, največji otok Salomonskega arhipelaga, je bil Charley še vedno na urjenju. Na Gvadalkanal sem postal pilot na znanem lovskem aparatu tipa »Lockheed Lightning P-38«.

VRHOVNO POVELJSTVO ODOBRAVA ZAUPNO NALOGO

Sedemnajstega aprila so mi pozno popoldne ukazali, naj pridem v podzemno zaklonišče, v katerem je bil operativni center našega poveljstva. Tja sem odšel z majorjem Johnom Mitchellom, komandirjem moje eskadrilje in enim izmed najboljših pilotov na Gvadalkanal. V zaklonišču, ki je zaudarjalo po vlagi in plesni, nama je takoj postalo jasno, da pripravljajo nekaj zelo resnega in pomembnega. Tam so bili zbrani najvišji poveljniki na tem otoku. Neki general je resno in svečano ukazal svojemu pribočniku, naj nama preda že pripravljene listine. Ta nama je dal — prav tako resno in vzvišeno — dokumente, na katerih je bilo napisano »strogo zaupno«.

»Iz dokumentov bosta ugotovila,« se je nato spet oglašil general, »da bo admiral Jamamoto

pravljati o tem, kako naj jo izvedemo. Po japonskem načrtu naj bi Jamamoto prispel na veliko vojaško letališče Kahili na Bugenvillu naslednjega dne ob 9.45 dopoldne. Naposled smo se zedinili, da ga bomo v zraku prestregli deset minut pred tem, in sicer kakih šestdeset kilometrov severno od letališča.

Za tako dolg polet smo imeli na voljo le osemnajst lovskih aparatov, medtem ko je bilo na letališču Kahili najmanj sto japonskih lovcev. Naši lovci se ne bi smeli dlje zadrževati na kraju, kjer je bilo treba prestreči admirala Jamamota, celo v pri-

»Admiral se odlikuje po popolnosti. Naša obveščevalna služba zlasti omenja njegovo natančnost. Zato morate biti na cilju natančno ob določenem času.«

ODHOD

V nedeljo 18. aprila 1943 je bilo vreme na Gvadalkanal lepo, vendar izredno vlažno. Medtem ko sem po blatni stezi, napravljeni iz jeklenih plošč, vozil na vzletišče, sem opazil, kako mi je poročnik Burber pomahal z roko in mi tako zaželel srečno vožnjo. Moj desni spremeljalec in jaz sva mu prav tako pomahala.

sem že vedel, da pilot ni vselej enako pogumen. Včasih je bolj, drugič pa manj pripravljen žrtvovati življenje. Tokrat pa sem čutil, da smo prav vsi pripravljeni na največje tveganje.

Po več kot dveurnem poletu smo pod seboj zagledali Bugenville, velik tihomorski otok, na katerem sega džungla prav do morja. Potem ko smo preleteli obalo, se je major Mitchell s svojo skupino dvignil na višino sedem tisoč metrov. Takoj nato sem se tudi jaz s svojo skupino povzpela na določeno višino. Ko sem se ozrl po plošči

VISOKO KVALITETNA SODOBNO EMBALIRANA

meru, če bi pod krili imeli dodatne rezervoarje za gorivo. Zato je bilo nujno potrebno, da delujemo kot ura natančno.

Nekoliko kasneje, ko so generali že odšli iz podzemnega zaklonišča in ko so tja prišli še drugi piloti iz naše eskadrilje, nam je major Mitchell sporočil svoje povelje:

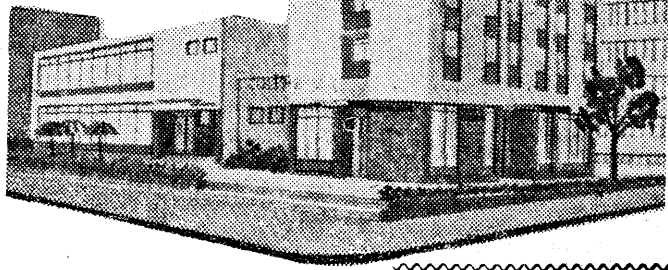
»Dvignili se bomo ob 07.25. Jaz bom s skupino štirinajstih lovcev letel sedem tisoč metrov visoko in se lotil japonskih lovcev z letališča Kahili. Thomas pa bo s štirimi aparati letel 3500 metrov visoko ter prestregel in sestrelil admirala Jamamota z njegovim spremstvom vred.«

Obveščevalni oficir, neki polkovnik iz višjega štaba, nam je povedal, kako zelo pomemben je admiral Jamamoto za japonsko vojno mornarico in kako hud udarec bo to za sovražnika. Nato je še dodal:

Gostinsko podjetje »CENTRAL«

Hotel B kategorije »DIANA«

Mirna Sobota

JAPONSKI LOVCI NA ENI IZMED SVOJIH LETALONOSILK

Ko je naša strnjena skupina, sestavljena iz šestnajstih lovcev, letela proti cilju, smo pazili na popolno »radijsko tišino«. Dve uri ni nihče izmed nas spregovoril po radiu niti besedice in ves ta čas ni bilo videti kopnega. Pod nami se je širila le modrina globokega Tihga oceana. Tudi tokrat, kot pred vsakim zračnim spopadom, sem v sebi začutil nemir.

Po več kot sto bojnih nalogah, ki sem jih imel za seboj, z instrumenti, sem opazil, da je ura natančno 9.33. Do srečanja z admiralom Jamamotom smo imeli še dve minuti...

Prihodnjici:

- Natančno ob napovedanem času
- Admiral Jamamoto je sestreljen
- Vrnitev v oporišče
- Skrivnosti niso razkrili do konca vojne

Kavarna, restavracija, slaščičarna, bife, 40 sob, od teh 24 z eno posteljo, s kopalnicami in telefoni

Prvovrstna ciganska godba »BARANJA« igra vsak večer razen ponedeljka. Specialna prekmurska in internacionalna kuhinja. V neposredni bližini Radenci in Moravske Toplice. Menjalnica, turistično biro v hiši. Obiščite nas.

Stanovanja in krediti za udeležence NOB v Ljubljani

Pri mestnem svetu v Ljubljani je bila že pred meseci ustanovljena komisija za stanovanjske zadeve borcev NOV. Naloga te komisije je, da s sredstvi ljubljanskih občin in stanovanjskih podjetij čimprej uredi nekaj nad 400 prevečih stanovanjskih zadev borcev NOV v Ljubljani.

Na podlagi posebnega pravilnika o dodeljevanju stanovanj udeležencem NOB, ki je bil potem, ko je bil dva meseca v javni razpravi, letos v aprilu potrjen, je podkomisija sestavila prednostni vrstni red prosilcev za stanovanja in posojila. Pri sestavi vrstnega reda je podkomisija upoštevala: čas udeležbe v NOB, tehnično higijensko stanje stanovanja, zdravstveno stanje borca, invalidnost, podnajemniška in sestanovalska razmerja, prenaseljenost, vse to je komisija točkovala in na podlagi tako zbranih števil točk sestavila prednostni vrstni red vseh prosilcev.

Za dodelitev kreditov za gradnjo ali nakup stanovanj oziroma za popravilo je imela komisija na voljo 75 milijonov starih dinarjev. Za gradnjo ali nakup stanovanja so odobrili največ 4 milijone, a za popravilo hiš ali stanovanj pa največ dva milijona starih dinarjev. Tudi za odobranje teh kreditov so veljala merila pravilnika, na podlagi katerih so sestavili prednostni vrstni red.

Pri vsem tem ne gre prezreti, da so vse graditve in predloge pripravili občinski organi in komisije za zadeve borcev NOB pri občinskih skupščinah.

Potem ko je komisija za zadeve borcev pri mestnem svetu na svoji seji 5. julija potrdila delo podkomisije in sprejela prednostni vrstni red, je sprejela poseben sklep o dodelitvi in zamenjavi stanovanj ter o odobritvi posojila za popravila, nakup in gradnjo stanovanj.

Na podlagi vsega navedenega so dodelili oziroma zamenjali stanovanja naslednjim 90 udeležencem NOB z območja ljubljanskih občin:

KRIZANOVSKI Oleg, KONČAN Jakob, CIMERMAN Ivan, BASELJ Avgust, KRIVIC Dobriša, KASPER Peter, JONTES Marija, HUDOLIN Anton, ZAGORSKI Cveto, LENARČIČ Simon, ERCEGOVAC Biserka, ZAGAR Angela, JELINEK Antonija, KOKALJ Lea, JEVNIKAR Angela, TEVZ Zoran, KRAJEC Bogomila, KRANJC Anton, KOVAC Anton, BAVCON Alojz, VOGRIC Rudolf, BERNIK Slavka in Marija, ZUPIC Blaž, MAJČEN Alojzija, PRIMOŽIČ Ivana, BRUNDULA Mira, ČEMAZAR Cilka, PLOS Amalija, TROTOSEK Anica, RUPAR Marija, VITACNIK Angela, SKOF Jože, SUHADOLC Marija, ZARGAJ Justina, KURTOVIČ Velegra, TRATNIK Stane, KOKALJ Dragica, PETROVIČ Niko, PRIMOŽIČ Anica, GULIN Avgust, ZUPANČIČ Amalija, ROTH Stefan, AGRESEVIC Ale, POZNIČ Martin, ZUPANČIČ Alojzija, HARI Slavka, KAMERNIK Friderik, MUTIČ Pavla, KLEČEK Katarina, KRHN Stefan, HABIC Jože, TUTA Peter, CERNE Alojz, BON Franja, SEMRL Julij in KRHN Anica, PREBIL Leopoldina, SEKLJICA Balo, GALIOT Franc, KOSTEVC Katarina, HONIGMAN Slava, KOLMAN Kristina, RALJIC Stojan, VESEL Drago, ZALAZNIK

Anton, ALIČ Ivana, URSIČ Rudolf, PORENTA Alojz, CVJETICANIN Djuro, KENDA Ivan, KUČER Fani, STIRN Daria, SERAK Romana, KONČAN Ivana, BLAZIČ Marija, HORVAT Marija, KOLAR Angela, DOBRAČ Leopoldina in JESENŠEK Anton, STIBRIČ Katica, POŽEL Franc, BONETA Franciška, LIPOLD Albert, GRUDEN Pavla, STEMBERGAR Anton, GLINŠEK Zali, MIKUŠ Valentin, SUSMAN Albina, VODENIK Jožica, JERIN Marija, PRIMOŽIČ Katica, JANEŽIČ Franciška.

Posojila za popravilo, nakup ali gradnjo stanovanj je prejelo 34 udeležencev NOB z območja ljubljanskih občin in to:

TAVČAR Andrej, NEDOG Jože, PERVANJE Marija, SLANOVIC Sasa, KALAN Marinka, PUC Alojz, VODNIK Franc, TAURER Franc, KRHN Ivan, SEVER Antonija, STRUKELJ Franc, TRATNIK Tone, GRAD Matevž, SORLI Angela, VIDOVIC Jože, KOROŠEC Drago, KERŠE Alojz, JERMAN Jože, KEBER Stanislav, KOS Valentin, PEROVIC Jože, BASELJ Ivo, SEVER Ivan, GRADIŠEK Franc, KOREN PAVŠIČ Kristina, VELIČKOVIC MOHAR Marija, JEMEČ Franc, POVRK Cecilija, SERAZIM Ivan, TRČEK Milka, TEKALEC Franc, HERMAN Alojz, ZIDAR Marija in GREBENSEK Franc.

Dr. Tone Ferenc:

Narodnoosvobodilni boj na Gorenjskem januarja 1942

To poročilo je treba popraviti toliko, da se v Bohinjsko Bistrico ni pripeljal vojaški oddelek, temveč četa 93. rezervnega policijskega bataljona. Neko poročilo namestnika poveljnika redarstvene policije za alpske dežele, polkovnika Handla namreč navaja, da je četa tega bataljona 16. decembra popoldne v boju proti partizanom v Nomnju ustrelila dva partizana.

O vstaji v Bohinjski dolini in bojih v Nomnju govori tudi poročilo komandanta varnostne policije in varnostne službe za Gorenjsko:

»Sredi decembra 1941 se je v raznih občinah Bohinjske doline pojavilo več komunistov, ki so doma iz tega območja in so že dolgo časa pri banditih. Uspelo jim je, da so z raznimi grožnjami in obljubami pridobili večino moških v raznih občinah za odhod k banditom. Ljudem so govorili, da bo Nemčija izgubila vojno, da je sovjetska vojska posvobodila, da se nemške sile že pripravljajo za odhod z Gorenjske, itd. Dejansko jim je uspelo, da so se jim priključili številni prebivalci tega območja, ki se prej sploh niso politično udeleževali. Vsa akcija je brez dvoma tudi tukaj — kakor tudi v drugih predelih — izvirala iz osrednjih ustanov odporiškega gibanja v Ljubljani. Kot vodja sta nastopala Andrej Zvan iz Spodnjih Gorij iz Stane Bokal z Jesenic, ki sta že dalj časa v ilegali in sta bila do tedaj pri banditih. S tega območja se je zbralo okrog 200 oseb, ki so bili deloma oboroženi, deloma pa tudi brez orožja pripravljeni sodelovati v uporniškem gibanju. Akcijo so izvedli pod komunističnim geslom, posamezne skupine so imele tudi zastave s komunističnimi znaki in na upornike so na raznih zborovanjih in posvetovanjih vplivali v čisto komunističnem smislu.

Predvidevali so, da bodo zasedli Nomenj in tamkajšnjo železniško postajo ter ustavili vlak. Iz Nomnja naj bi se uporiško gibanje razširilo po vsej Bohinjski dolini do Bleda.

Ko so se banditi pripravljali, da uresničijo svoj načrt in ko so že postavili razne cestne ovire, da bi se zavarovali pred policijskimi motnjami, jih je iznenadil večji oddelek zaščitne in varnostne policije, ki je bil tisti čas v akciji na tem območju. Prišlo je do boja z bando, nakar je ta morala zbežati in se umakniti v gore.«

Najbolj podrobno pa nam borbo v Nomnju opisuje Franc Džak: »Izdajalec s Koprivnika (Jan pravi, da je bil to Avgust Džak) je preprečil izvedbo načrta vstaje. Nemci so bili z vsem seznanjeni. Povečali so stražo na železniški postaji Nomenj in tako je bil tretji vod, ko je postaja napadela, odbit. Medtem so se Nemci z oklopnimi vozili usuli iz postojanke Bohinjska Bistrica in prodirali proti Nomnju. Partizanska zaseda jih je hrabro ustavila. Posamezni borci so se približali nemški koloni na nekaj metrov in jo obmetavali z ročnimi bombami. Toda borcem je prehitro zmanjkalo streliva. Nemci pa so bili zavarovani v oklopnih vozilih, zato so se morali borci umakniti. Zaseda se je počasi umikala proti vasi Nomenj. Ko se je bila najbolj ogrožena borba, je pripeljal vlak na postajo Nomenj in, ker tretji vod še ni likvidiral nemške straže, je vlak odpeljal naprej proti Bledu in Jesenicam. Komandant Bokal je uvidel, da je zaradi izdajstva in nemške premoči prvotni načrt nemogoče uresničiti, zato je dal komando za umik na Gorjuse.«

Kot vidimo, poročila ne soglašajo popolnoma. Okupatorjevi poročili ne govorita, da bi nemške sile prej zasedle nomenjsko železniško postajo, temveč da so, vračajoč se iz Bohinjske Bistrice, kjer so nameravale razbiti zborovanje, pred Nomnjem trčile na upornike. V tem smislu je opisal dogodek v Nomnju tudi Ivan Jan.

Ob teh dogodkih v Bohinjski dolini je nemški okupator prošil za pomoč italijanskega okupatorja. Obmejni carinski komisariat v Škofji Loki je že 16. decembra obvestil poveljstvo italijanskega XXI. obmejnege odseka, da se v Bohinjski Bistrici zbirajo partizani in ga prošil, naj okrepi mejo, in sicer predvsem v smeri Čerknega in Podbrda. Ponoči pa so iz Škofje Loke zaprosili omenjeno poveljstvo za tri lahke strojnice, s katerimi naj bi okrepili nemške graničarske postaje na mejnih prehodih Pakman, Davča in Sorica. Ni znano, ali je italijanski okupator ustreget tudi tej želji ali ne.

Nemški okupator je kruto odgovoril na boj v Nomnju, 17. decembra je četa 93. rezervnega policijskega bataljona za represalije na napad prejšnjega dne zažgala v Nomnju 5 objektov, tj. hiš in vrgla v gorečo Ažmanovo hišo dva ujeta partizana — Senekarjeva iz Gorjuse.

Tako načrt, da bi se uporniki polastili vlaka v Nomnju, ni uspel. Večji del moštva Prešernovega bataljona, ki so imenovali v prejšnji noči ustanovljen bataljon, je odšel domov in tudi tisti uporniki, ki so že bili zbrani po bohinjčkih vaseh, so se razšli po domovih. Okrog 80 borcev s štabom pa se je umaknilo na Pokljuko in se nastanilo v vasi Zatrnik. Pošiljali so patrulje v doline, a so se zaradi novice, da prihaja na Gorenjsko vedno več nemške policije in vojske, vedno bolj redčili. Ko jih je nemška policija izvažala, je kmalu privedla veliko hajko na Pokljuko, o kateri je orožniško okrožje Radovljica poročalo takole: »Dne 21. in 22. 12. je velik policijski oddelek izvedel veliko akcijo na Pokljuki, v kateri so 21 oseb ujeti, 1 pa ustrelili.« V skupini, ki se je začela imenovati Prešernova četa, je nato ostalo le kakih 23 borcev, ki so se umaknili na Brjanec. Tam jo je nemška policija ponovno napadla 1. januarja in četa se je po enourni borbi umaknila na Usljovnico in od tam na Lipansko planino.

JESENŠKI KOT. Tretje večje uporiško območje je bilo v prostoru okrog Jesenic, zlasti pa v predelu Dovje—Mojstrana. Tudi tja je Gorenjski bataljon poslal svojo patruljo, da pripravi množično vstajo. Ko je v Slamnkih ostalo 6 njenih članov, je drugih 6 članov pod vodstvom Poldeita Stražišarja odšlo pod Stol in se nastanilo na Cimpkovev rovtu pod Valvasorjem. 14. decembra jih je nekaj odšlo v Potoke, kjer so bila določena posamezna zborna mesta za prostovoljce in mobilizirance. Drugi dan so terenske organizacije OF poslale tja 64 ljudi z Jesenic, Javornika in Zirovnice, vendar je nemška patrulja dvanajstim preprečila prihod na zborna mesta in je v Potoke prišlo 52 ljudi. Odpeljali so jih v Ratitovec, kraj med Potoki in Mostami pod Ajdinjo, kjer je bilo glavno zborna mesto. Kmalu jih je tja prišlo še več, tako da so zbrali več kot sto ljudi. Ker so bili na preveč dostopnem kraju, so odšli višje na Cimpkov rovt. Ustanovili so Jeseniško četo.

S Cimpkovega rovtu je Polde Stražišar poslal Franca Konobla in Ivana Vovka v Zgornjesavsko dolino z nalogo, da se v Dovjem in Mojstrani povežeta s tamkajšnjimi aktivisti OF, ki so pripravljeni oditi v partizane in naj skupaj izvedejo mobilizacijo ter spetoma opravijo še kakšno vojaško akcijo. Dne 15. decembra sta prispela do Rabiča v Dovjem, takoj sestavila štab za izvedbo mobilizacije in akcij in ta je izdelal načrt za množično vstajo. Najprej naj bi razorožili orožniško postajo Dovje, v kateri so bili la trije orožniki, pridobili orožje, s katerim bi mogli razorožiti graničarje v Mojstrani, požgali naj bi cestni most v Belci, ustavili železniški promet med Jesenicam in Planico ter končno zažgali železniško postajo.

104 Handlovo poročilo Mascusu 17. 12. 1941, NAW, T-175, navitek 10.

105 Ereignismeldung UdSSSR Nr. 171 des Chefs der Sipo und des SD, Berlin 20. 2. 1942, NO-4412, str. 9-10.

106 Džak: Decembrska vstaja, 35-36.

107 Jan: Viharni december na Gorenjskem, 655-661.

108 Sporočilo štaba XI. arm. korpusa štabu II. armade 16. 12. 1941, Zbornik NOV, VI/1, dok. 208.

109 Handlovo poročilo 7. 1. 1942 (Zbornik NOV, VI/2, dok. 230).

110 Džak: Decembrska vstaja, 36; Jan: Viharni december na Gorenjskem, 661. Jan pravi, da so vrgli v ogenj dva fanta iz Koprivnika.

111 Džak: Decembrska vstaja, 36; Jan: Viharni december, 660-661. Jan pravi, da je bil tudi v bohinjčkih vaseh na delu izdajalec, ki se je še pred neuspešnim napadom na Nomenj vozil s sanmi okoli in razlašal, da vstaje ne bo.

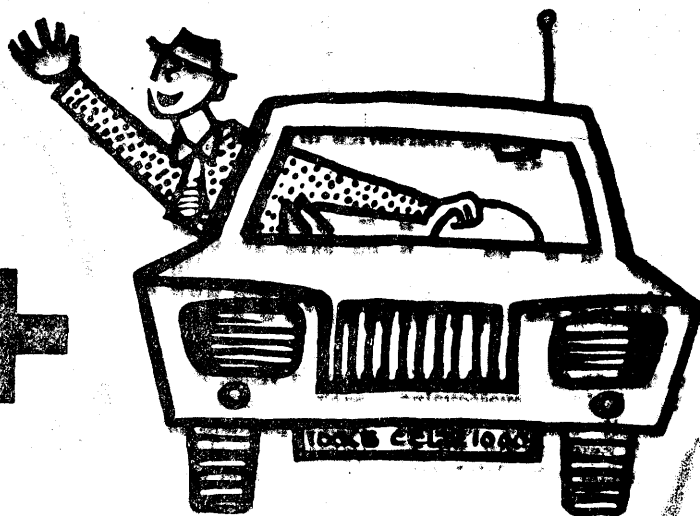
112 Poročilo orož. okrožja Radovljice Handlu 24. 12. 1941, arhiv LZDG, f. 22.

113 Mikuz Metod: Pregled zgodovine NOB, I, Ljubljana 1960, str. 259.

(NADALJEVANJE)

150 NAGRAD

+

Novo veliko nagradno varčevanje za vlagatelje vseh vrst vezanih hranilnih vlog pri Kreditni banki Celje in njenih poslovnih enotah ter 111 poštah na njenem področju • Vrednost nagrad nad 8.000.000⁰⁰ starih dinarjev. • Žrebanje v Slovenski Bistrici v mesecu novembru 1968

KREDITNA BANKA CELJE

CEP CELJE OO122

Zavod za izradu novčanica

(ZAVOD ZA IZDELAVO BANKOVCEV)

BEOGRAD — Topčider, Pionirska 2

TELEFONSKA CENTRALA: 50-291/4
KOMERCIALNO: 50-973 in 50-977

PREDSTAVNIŠTVO BEOGRAD

TAKOVSKA ULICA 7, telefon 24-240
TELEPRINTER: yu zin 11259
BRZOJAVKE: KOVNICA BEOGRAD

Opravlja vse vrste tiskarskih uslug v linijsko-globinskem tisku, ofsetu, helio-gravuri in v knjižnem tisku.

Tiska: bone, čeke, srečke, knjige, etikete in obrazce.

Tiskana embalaža iz papirja, kartona, celofana, aluminijaste folije in drugo, posebno in podvojeno z drugim materialom ali prevlečeno s termo-laki.

Izdeluje za ves tehnični tisk najkvalitetnejše barve in potrebne primese, odporne proti svetlobi in vodi pa tudi proti kemikalijam. Barve se lahko uporabljajo tudi v prehranski industriji.

Iz vseh vrst kovin in zlitin izdeluje: rede, medalje, plakete in znake z emajlom ali brez njega.

V lastni valjarni aluminijaste folije in trakove izdeluje:

- aluminijaste folije, debele od 0,009 do 0,020 mm
- aluminijaste tanke trakove, debele od 0,021 do 0,3 mm
- aluminijaste trakove, debele od 0,31 do 2 mm

Folije in trakove dobavlja 99,5% čiste Al⁰ vseh kvalit, standardizirane, a na zahtevo naročnikov tudi drugačne.

Material dobavljamo v zavojih, širokih 35 do 1.000 mm.

ZA KVALITETO, TOČNOST IN ZANESLJIVOST SVOJIH PROIZVODOV JAMČI ZAVOD.

KUPLITE SAMO URADNO KONTROLIRANE
ZLATE IZDELKE

SOCIETA

"DARWIL"

GENERALNO ŠVIČARSKO ZASTOPSTVO
TRST, Piazza S. Antonio Nuovo 4/I-II

• NUDI PO SVETOVNIH KONKURENCNIH CENAH
NAJVEČJO IZBIRO ZLATEGA NAKITA V EVROPI
iz 14, 18 in 22-karatnega uradno KONTROLIRANEGA
zlata.

• PRODAJA S POSEBNO GARANCIJO!

• NA ZALOGI VEDNO PREKO 600 MODELOV UR
DARWIL in ARETTA.

Ure znamke Darwil in Aretta lahko nabavite tudi v specializiranih trgovinah in veleblagovnicah v Jugoslaviji.

SERVISI za vzdrževanje so organizirani v vseh večjih mestih v Jugoslaviji.

ZA VAŠ TRANZISTOR GRE!

BATERIJE
za tranzistorje

- posebno za tranzistorje nova baterija SUPER PL po angleški licenci VIDOR
- 50% daljša življenjska doba
- plastična prevleka onemogoča izločanje kisline
- izredno natančne mere
- elektronska kontrola kvalitete

TOVARNA BATERIJ
ZMAJ
LJUBLJANA

SAP LJUBLJANA — oddelek za turizem

TITOVA 38 — LJUBLJANA
tel. 315-342 in 314-922

priraja izlete v

GONARS — VISCO — RENICCI

od 7. do 9. septembra 1968.
Rok prijav 10. avgust 1968.

RAB — tovariško srečanje

7. in 8. septembra 1968
Rok prijav 10. avgust 1968.

Zahtevajte programe in informacije v naših poslovalnicah.

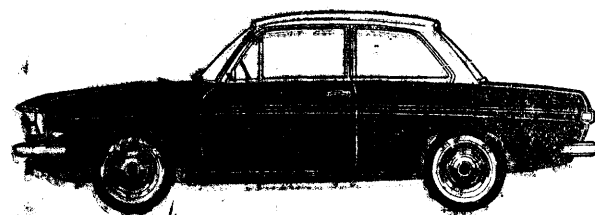
Novi Sad z ekspoziturami • Mestna hranilnica ljubljanska • Domžale • Kamnik • Kočevje • Trbovlje • Ekspoziture: Beograd • Moste • Stara Ljubljana • Šiška • Vič • Črnomelj • Grosuplje • Hrastnik

NAGRADNO ŽREBANJE

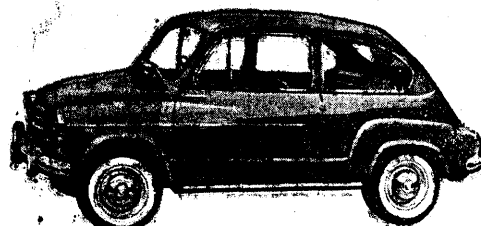
725 NAGRAD

- 20 prenosnih avtomatičnih živalnih strojev MIRNA — VERITAS
- 50 ročnih avtomatičnih ur DARWIL — model 1968
- 50 koles PONY — ROG

• • • • •
KMETIJSKA MEHANIZACIJA PO IZBIRI
3 NAGRADE — VSAKA
V VREDNOSTI 5000 Ndin
• • • • •

• 1 AUDI 80 L

• 1 ZASTAVA 750

Vlagatelji vseh vrst vezanih hranilnih vlog, torej tudi stanovanjski in kmetijski varčevalci ter lastniki vezanih deviznih računov, ki ste že ali boste do 31. avgusta 1968 vložili najmanj 2.000⁰⁰ Ndin na odpovedni rok nad eno leto, sodelujete pri velikem nagradnem žrebanju.

OBSOBOTAH POSLUJEJO S HRANILNIMI VLOGAMI NAŠI VARČEVALCEV VSE POŠTE V SLOVENIJI

KREDITNA BANKA IN HRANILNICA LJUBLJANA, ŠUBIČEVA 2 DENAR PRI KB PRINAŠA VEČ

LJUBLJANA

GUEVAROV DNEVNIK

Bilo je oktobra 1966 v Moskvi. V letalo, namenjeno v Prago, je sedel možki z debelimi naočniki in gladko obrtnega obraza. Iz Prage je odletel v Frankfurt. V trgovski ulici Kaiserstrasse si je kupil v črno usnje vezan koledar. Čez mesec dni je možki v vlažni bolivijski džungli odprl koledar in zapisal: »Srečno smo pripotovali! Lasje in brada mi rastejo... Kmalu bom spet imel svoj resnični obraz.«

Ta človek je bil doktor Ernesto »Che« Guevara, veliki latinoameriški revolucionar, gverilec, ki je po svoji smrti postal simbol upora, zlasti upora študentov. Dnevnik je pisal od 7. novembra 1966 do 7. oktobra 1967, do dne, ko so ga ujeli pripadniki bolivijske vladne vojske. Pisal je o vsem: o pohodih, o ljudeh, ki jih je zbral okoli sebe, o hrani in orožju, o nalogah, o manjših spopadih, o sporočilih Fidela Castra in o svojih sporočilih kubanskemu premieru. Na koncu vsakega meseca je naredil analizo dogodkov in politične ter vojaške sklepe. Iz dnevnika je moč sklepati, da je bilo drugače, kot si je bil predstavljal, da ni užival podpore ustrahovanega bolivijskega prebivalstva, da je imel med svojimi ljudmi komaj enajst Bolivijec.

VZPOREDNIKA

Dnevnik je namreč pomemben zaradi tega, ker so tedaj, ko je »Che« nenadoma izginil iz Havane, govorili, da sta se sprla s Castrom v ideoloških stališčih. »Che« naj bi bil za revolucijo v vsej Latinski Ameriki, za ustvarjanje »več Vietnamov« na svetu (veliko vojska naj bi izžgalo ZDA), torej za Maovo linijo, medtem ko naj bi bil Castro za sovjetsko linijo. Iz dnevnika pa se vidi, da sta bila revolucionarja enotna v stališčih, da je bil Castro solidaren z Guevarom, da mu je pošiljal denar in orožje in ga nekako vodil. Guevara je imel Castra za vodjo vseameriške revolucije. Guevarova bolivijska dejavnost naj bi bila njen začetek, pozneje naj bi se razširila po vsem ozemlju.

Ko se je Guevara po prihodu v Bolivijo 31. decembra 1966 sestel z generalnim sekretarjem komunistične partije Bolivije Mariom Monjem de Molinom, ga je ta vprašal, zakaj je sploh prišel v Bolivijo. Vendar sta naredila načrt, ki si ga je Guevara zapisal v dnevnik. Po tem načrtu naj bi se Monje odrekel vodstvu partije, vendar pa bi v njej dobil borbene kadre, pozneje naj bi prevzel politično vodstvo bolivijskega gverilkega boja ter se povezal z drugimi komunističnimi partijami Latinske Amerike, da bi podprle osvobodilni boj. Toda že drugega dne je Guevara zapisal, da se mu Monje izmika.

Fidel Castro je nekaj prej začel pripravljati Bolivijce za isto stvar. V Havani se je pogovarjal z Juanom Lechinom, sindikalnim voditeljem in nekdanjim bolivijskim podpredsednikom, ki je od leta 1964 živel v emigraciji in ki je Castru obljubljal podporo delavskih množic. Castro se je pogovarjal tudi z bolivijskima komunističnima voditeljema Jorgejem Kollejem in Simonom Reyesom, pa tudi Monje je bil v Havani.

Razlike v stališčih in spor med Monjem in Guevarom so nastali iz globljih razlogov. Bolivijski komunistični voditelji so na razmere gledali drugače kot Castro in Guevara, niso bili za »več Vietnamov«. Zato Guevara ni dobil ne partizanov za gverilski boj ne pomoči domačinov. Ljudje so celo pomagali enotam predsednika Barrientosa v akcijah proti gverilcem. O tem piše Guevara v dnevniku: morala pada, prebivalstvo noče pomagati, čedalje slabše gre. Vsemu svetu je znano, kakšen je bil konec Guevara in njegove skupine.

Med drugim so med osebnimi predmeti Ernesta »Che« Guevara našli tudi črni, unjeni koledar iz Frankfurta, popisan z drobno in komaj čitljivo pisavo. Izvirnik so spravili v palači predsednika Barrientosa v La Paz, naredili pa so tri fotokopije; eno za CIA, eno za bolivijsko vrhovno poveljstvo, eno za predsednika Barrientosa. Izvirnik so spravili v posebno sobo. Bil je v vitrini, opremljeni s samouničevalno napravo. V stropu so bile luknje, skozi katere so agenti opazovali tiste obiskovalce, ki so dobili Barrientosovo dovoljenje za ogled dnevnika. Seveda so takšne obiskovalce prej skrbno preiskali.

Že tedaj so govorili, da se v La Paz pogajajo agenti in založniki za odkup in natis Guevarovega dnevnika. Baje je pravico natisa za okoli 400.000 dolarjev dobila ameriška založba »Stein and Day«. Toda predstavnik založbe se še ni dobro vrnil v ZDA, ko je levičarska revija »Ramparts« priobčila Guevarov dnevnik z uvodom Fidela Castra. Kako je Castro prišel do Guevarovega dnevnika? Barrientos je sicer trdil, da gre za ponaredek, toda ameriško zunanje ministrstvo je menilo, da gre za pravi dnevnik. Po dolgotrajnih ugiibanjih — ena izmed verzij: Castro naj bi podkupil agenta CIA in dobil dnevnik... — je prejšnji teden v svet prišla novica, da je dnevnik poslal Castru bolivijski notranji minister Antonio Arguedas. Poslal da ga je čez Pariz, ker da je pri nekem ubitem gverilcu našel pariški naslov. V Boliviji je nastal škandal, Arguedas je pobegnil v Čile, govoril, da se bo vrnil v Bolivijo ali pa odšel na Kubo itd. Barrientos je zaradi tega škandala in notranjih nemirov razglasil izredno stanje, ukinil ustavna jamstva in položaj se je spet zapletel.

Na Kubi je Guevarov dnevnik postal čez noč bestseller. Natisnili so ga v žepni knjigi, ki obsega 345 strani, in v nakladi dva milijona izvodov. Čeprav je založba »Stein and Day« zagrozila s tožbo slehernemu, ki bi si upal ponatisniti ali prevesti »kubansko verzijo« dnevnika, ga je v Italiji izdal založnik Feltrinelli, v ZRN »Trikont Verlag«, v ZDA revija »Ramparts«, v Franciji založba »Maspero«, v Španiji založba »Ruedo Iberico«, v Čilu revija »Punto final«, v Mehiki založba »Siglo XXI«. To lahko počne, kdor le hoče, zakaj kubanska izdaja je zastoj, avtorske pravice imajo vsi.

Fidel Castro v predgovoru v dnevnik napada bolivijskega partijskega sekretarja, ki da je kriv za Guevarov neuspeh in smrt. Monje je za Castra »vulgaren šovinist«, ki se ni nikdar zares bojeval: »Takšni voditelji, ki se gredo komuniste, ne dosega niti tiste ravni internacionalizma, kot so jo nekoč dosegla plemena v boju proti španskemu kolonializmu.« Castro piše, da je Monje sabotiral Guevarovo akcijo, da je v La Paz zadrževal komunistične bore, ki so se hoteli pridružiti Guevaru.

Seveda je Monje moral reagirati. Pri tem se je držal ocene, ki jo je v zvezi z Guevarom dala Moskva: mladina, ki ima Guevara za ideologa nove velike revolucije, se moti. Guevara je naredil usodno napako v Boliviji. Tako je 8. julija KP Bolivije izdala sporočilo: »Nismo prosili Guevara, naj pride v Bolivijo, z njim nismo sklenili pogođbe, da mu zaupamo vodstvo bolivijske revolucije... Nobenega varuha nočemo, pa čeprav bi šlo za genialnega in prekaljenega voditelja, še manj pa smo za namero, da bi iz Bolivije naredili nadnacionalno revolucionarno središče, ki naj bi se imenovalo kontinentalno poveljstvo.«

To je začetek polemike, ki ne zadeva samo Kubo in Bolivijo, marveč tudi nekatere druge latinoameriške države (Venezuela, Gvatemala, Kolumbija), kjer komunistične partije vse bolj poudarjajo svojo samostojnost oziroma nasprotujejo velikim kontinentalnim načrtom Kube.

STANE IVANC

KULTURA IN PROSVETA

Tone Ferenc: KAPITULACIJA ITALIJE IN NARODNO-OSVOBODILNA BORBA V SLOVENIJI JESEN 1943

Pri mariborski založbi Obzorja je nedavno izšla knjiga **Kapitulacija Italije in narodno-osvobodilna borba v Sloveniji jeseni 1943** že znanega zgodovinarja Toneta Ferenca. Knjiga, ki obsega 721 strani in jo je okusno opremlil akademski slikar Vladimir Laković, je izšla kot 34. zvezek »Knjižnice NOV in POS« — v kateri je doslej izšlo šest del — le-ta so zasnovana na spominih in temelje na zgodovinskih dokumentih o posameznih partizanskih divizijah, brigadah in odredih, pa tudi o posameznih pomembnejših in odločilnejših obdobjih narodnoosvobodilnega gibanja v Sloveniji.

V ta krog razprav o NOB v Sloveniji se dostojno in serlozno uvršča tudi razprava Toneta Ferenca, ki je bila, mimogrede rečeno, tudi nagrajena z nagrado OF in nagrado vstaje 1968.

Obdobje, to je kapitulacija Italije in narodnoosvobodilna borba v Sloveniji jeseni 1943, je toliko razgibano, pomembno in za razvoj NOB v Sloveniji nedvomno najbolj odločujoče, se peresu razgledanega in po

logičnem vrednotenju dogodkov, ponuja kar samo od sebe. Ne bomo trdili preveč, da je prav v tem obdobju doseglo narodnoosvobodilno gibanje v kratkem času odločilen in za nadaljnji razvoj NOB nadvse pomemben vzpon.

Avtorja je to obdobje, se pravi, zlom osi Rim-Berlin in kapitulacija Italije ter njene posledice v Sloveniji, začelo pritegovati, brž ko se je začel pobliže seznanjati z zgodovino našega narodnoosvobodilnega gibanja. Njegova pozornost je bila usmerjena na zgodovinsko ugotavljanje in izluščanje raznih faktorjev, ki so pripomogli k zlomu Italije, čemur je sledila razorožitev italijanske vojske, obenem oborožitev naše NOV, to pa je pomenilo uničenje belogardističnih in plavogardičnih postojank, nastanek osvobodjenega ozemlja in začetek slovenske državotvornosti, zasnova ljudske oblasti, množičen porast in organizacija NOV, pa tudi protiukrepi okupatorja, ki je zasedel po italijanski vojski zapuščenno ozemlje. Splošen oris teh dogodkov in dogajanj je

bralcu, ki se zanima za zgodovino NOB, več ali manj znan, toda spriču gore »prežvečenega« časopisnega, knjižnega in na novo odkritega domačega in tujega arhivskega gradiva je avtorju uspelo »nekatero dogodka prikazati v novi luči in v marsičem tudi dopolniti ali popraviti sliko, ki so jo bili o nekaterih dogodkih ustvarili na osnovi pomanjkljivo zbranega gradiva«.

Avtor je zajel splet dogodkov jeseni 1943 v trinajst poglavij, vsakemu poglavju je dodal pregledni oris virov in literature, ob koncu pa še obširen seznam oseb. Kljub temu se skromno zaveda, da je »ostalo še marsikaj pomanjkljivo pojasnjeno, da je marsikaj spriču naglih sprememb neugotovljivo, da je tudi za zgodovinarja marsikaj arhivskega gradiva še nedosegljivega in naposled, da je verjetno še marsikaj v raznih tujih arhivih še neodkrita. Kljub temu seriozno in do podrobnosti pretehtane ugotovitve dajejo občutek, da je avtor izluščil vse, kar je bilo za zgodovino pomembnega, da bo to delo verodostojen vir tudi za druge, ki se bodo tega obdobja lotili s takega ali drugačnega vidika.

Po vsem tem, kar smo povedali, bi bilo odveč podrobno obravnavati posamezna poglavja, čeprav bi bilo zanimivo podčrtati nekatere pomembne stvari. Zanimivo je, kako je italijanska vojska izgubila tla pod nogami ne samo v Jugoslaviji in Sloveniji, temveč tudi v krajih tostran Soče, ki so ji bili dodeljeni po rapalski pogodbi in jih je fašizem označeval kot »terra italianissima«. In z orožjem te bežeče, splašene vojske, se je oborožilo slovensko ljud-

stvo proti drugemu sovražniku, ki je ukrepal surovo in brezobzirno, da bi izkoreninil osvobodilno gibanje. In naposled je bil v krogu politično organiziranega in oboroženega ljudstva mogoč in možen nadaljnji razvoj vojaške organizacije in ljudske oblasti. To je tudi omogočilo uničenje notranjih sovražnikov na Dolenjskem in Notranjskem. Osvobodilna fronta je že v drugi polovici septembra sklicala zbor odposlancev slovenskega naroda v Kočevju. Zbrale in utrdile so svoje vrste tudi druge politične organizacije. Sem sodi tudi prvi proces proti kvinskim in kolaboracionistom v Evropi — kočevski proces.

Nemci so se globoko zavedali nevarnosti in kot protiukrepe ustanovili operacijsko cono »Jadransko Primorje« in to predvsem za boj proti VII. in IX. korpusu, vendar ju niso mogli uničiti kljub številnim izpadom in ofenzivam, ki so segle celo na ozemlje Štajerske in Koroske, kjer se je bil že poleti 1943 zelo razmahnil osvobodilni boj, še posebej pa po prihodu XIV. divizije na Štajersko. Knjigo zaključuje poglavje: Slovenci in protifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije.

Knjiga Toneta Ferenca **Kapitulacija Italije in NOB v Sloveniji jeseni 1943** vseskozi izpričuje pero zgodovinarja, saj je logično in objektivno ovrednotil dejavnike, ki so posredno ali neposredno vplivali na razvoj NOB v Sloveniji. Delo je pisano in lepo, razumljivo jeziku in bo zanimivo branje za širok krog bralcev, še posebej za tiste, ki se zanimajo za našo polpreteklo krvavo, a veličastno zgodovino.

C. S.

IZ »L'EXPRESSA«

Franc Zadravec: Oktobrska revolucija in slovenska literatura

V času, ko smo se spominjali petdesete obletnice Oktobrske revolucije, je ob pomoči Komisije za znanstveno raziskovalno delo filozofske fakultete ljubljanske univerze izšla pri Pomurski založbi knjiga z naslovom: »Oktobrska revolucija in slovenska literatura«. Knjiga prinaša pod omenjenim naslovom razpravo slovenskega literarnega zgodovinarja mlajše generacije Franceta Zadraveca, razpravo, ki bo morda bolj zanimiva za ožji krog proučevalcev slovenske književnosti, zlasti njenih idejnih in estetskih tokov po prvi svetovni vojni in v času med obema vojnoma, za ljubitelje domače literature, manj pa seveda za širši krog. Vendar pa gre za razpravo, ki pomeni originalen prispevek k proučevanju idejnih in estetskih vplivov na slovensko književnost, za razpravo, ki naj pokaže, kako je velik revolucionarni dogodek v tedanji Rusiji vplival na ustvarjalnost slovenskih književnikov in na njihovo idejno-estetsko opredelitev.

Franc Zadravec se je svojega dela lotil temeljito in je razvil slovenske književnosti v času med obema vojnoma podrobno analiziral in ovrednotil, ločeno po posameznih vrstah. Najprej je orisal kulturno politično ozadje po prvi svetovni vojni in analiziral nato vplive Oktobrske revolucije na slovensko poezijo, nato vplive na prozo in slednje na dramatiko. V zadnjem poglavju pa obravnava vplive na slovensko publicistiko, medtem ko je prevodom iz sovjetskega in drugega revolucionarnega leposlovja posvetil spet samostojni razdelek svoje knjige. V okviru teh poglavij ugotavlja Franc Zadravec v svoji razpravi, obsegajoč dobrih 170 strani, da je bilo po prvi svetovni vojni okrog dvajset slovenskih književnikov, ki so bodisi pritrldno bodisi odklanjajoče spregovorili o Oktobrski revoluciji in sploh socialistični ideji. Zadravec pri tem tudi ugotavlja, da je bilo leposlovje, ki je po prvi svetovni vojni zrastle iz socialistične ideje, šibkejše, tako po estetski vrednosti kot po obsegu od literature, ki je vzniknila iz narodnostne ideje, kar je seveda zgodovinsko razumljivo in utemeljeno. Več sledov pa so ideje socializma zapustile v poeziji kot v prozi, kar je sicer tudi povzročilo, da so se pesniki oddrli iz svoje notranosti k problemom izven sebe. Vsekakor pa so si slovenski književniki prizadevali, da slovenska družba premaga individualizem in vsakemu človeku prizna polno dostojanstvo tudi tako, da so prevajali sovjetske in nemške socialne in revolucionarne pesnike in pisatelje ter njihove ideje in misli sprejemali za svoje ideje in motive. Največ so prevajali Mile Klop-

čič, Ivan Vuk, Anton Tanc-Culikovski, pred njimi pa Fran Albreht, ki je izdal Bezručovo pesniško zbirko. Avtor razprave uvodoma ugotavlja, da je Oktobrska revolucija kot silovit uvod in kapitalistična v socialistično družbeno obliko močno učinkovala na tedanjo evropsko zavest. Da v tedanji slovenski kulturi in literaturi ni odigrala pomembnejše vloge pa je vzrok v tedanji premočni klerikalni in liberalni kulturno politični fronti ter kulturnopolitični razdrobljenosti delavskega in malokmečkega sloja.

Vsekakor pomeni Zadravecova razprava tehten prispevek k raziskovanju odmevov Oktobrske revolucije v slovenski kulturi in še posebej v slovenski književnosti.

Partizanska ljudska pesem

NEZNANA PESNICA:

Mati, je res?

Mati, je res,
da so tvoje koščena,
suha roke
preko bloкаде orožje
nosile za nas?
V solzah da si se smehljala,
ko si prinesla zdravilo,
ki mlademu borcu
je življenje rešilo.

Z orožjem kri
bomo plačali nedolžnih ljudi,
ki so jih s plinom morili;
črno zver bomo od nas prepodili,
pot v lepšo prihodnost odkrili.

Mati, topli so te po zaporih,
pa si nima ostala,
dragih po hostah nisi izdala,
v srcu pa trdno sklenila:
»Če živa ostanem, bom še se borila!«

V prvi polovici junija 1941 je bila meljska vojašnica v Mariboru polna izseljencev, ki so čakali na transporte. Meščani so po ves dan postajali ob plotovih vojašnice, mahali svojcem in znancom, ki so silnili po oknih, in zdelo se je, kakor da bi bili zidovi poslikani z nenavadnimi freskami — s skupinami izpitih in obupanih obrazov. Plotovi so bili nekakšen »zid obkrovanja«, zakaj matere so želele ob njem in iztegovale roke k sinovom za zamreženimi okni. Zene so nosile v naročju otroke in jih kazale možem, poljubljale so jih s pogledi in božale z vzdihljaji. Spet in spet jih je pregel z oken rezek ukaz nemških vojakov in njihove besede so spominjale na bruitev in na rezeče bevskejanje podivjanih psov. Iznanci so molče posedli po napoli gnili slamni na tleh, kjer so prenočevali, odeti z oguljenimi odevami med svojimi culami in kovčki, v katerih so prinesli s seboj borni ostanek svojega imetja, njihove misli pa so tavale po zapuščenih mestnih ulicah, ki so se zdele nekam čudno dolge, ker so bile zlasti proti večeru že povsem prazne; vsak izmed njih je v mislih romal na svoj dom, v svoje stanovanje, ki je zapечатeno samevalo, polno spominov na toplo domačnost. Ob tej pomisli so se marsikateremu valžno zalesketale oči, stisnili je zobe in pesti in sedeč na tleh boščač v slamo ter v mislih ali mrmrajoč preklinjal Nemce. Zlasti proti večeru — v urah brezdele, ko postaja misel na dom vse bolj živa in vabljiva, so ženske nenadoma zahlepale v robce ali kar v predpasnik, manjši otroci so jim zlezli v naročje in presunljivo zajokali. Vzdušje je postajalo vse bolj moreče, kar dihati se ni dalo v zatohem zraku, kjer je zaudarjalo po segretem prahu, po izparinah in plesnivih slami, oken pa niso smeli odpreti. Iznanci so s hrepnečimi pogledi sledili luni, ki je plula med oblaki kakor zlata ladja med sivimi čerami. Kdaj pa kdaj je šipe oplazil pramen žarometov s stražarskih stolpov, obdanih z bodljikavo žico. Dolgo v noč iznanci niso mogli zaspati, v tišini je bilo slišati glagolke vzdihne, porojene v bojazni, in strahu zaradi negotove in mračne prihodnosti.

Ves dan so prihajale nge skupine, da so se iznanci kar trli po ozkih hodnikih vojašnice, zlasti pred

pisarno, kjer so s svojimi culami in kovčki čakali, da bi jih vpisali v seznam; pri tem so jih Nemci skrbno preiskali ter jim odvzeli vse, kar se jim je zdelo kolikšaj vredno in marsikateremu so trdo pestili, ko so ugotovili, da je skušal prikriti in kakorkoli že prethotapiti zlatino ali denar. Potem je omahovaje odaval s svojimi culami v umazano veliko sobo z edinim upanjem, da jih najbrž le ne bodo postrelili, ko pa so jim ukazali vzeti s seboj posteljino in skledo ter žlico... Čepel je med svojimi svežnji in se ni mogel vživeti v mučen položaj; še pred nekaj urami je nič hudega sluteč mirno spal, ob treh ali štirih zjutraj pa je zabobnalo po vratih in ko se je ovedel, za kaj gre, mu je srce za hip obstalo kakor skrepnela kepa... Nemci so, Nemci! Naposled je le odklenil, saj ni bilo nobene rešitve... Iz temnega hodnika je posvetil pramen luči kakor pošastno oko, v snopu zlataste svetlobe so se odbijale postave treh vojakov, oboroženih do zoba. Zmrmajali so in kričali, kakor da imajo opraviti s popolnim gluhecem. In čez pol ure je moral z njimi, otovorjen z najpotrebnejšim, spehali so ga iz stanovanja in počutil se je kakor izruvano drevo... In ves čas mu je v razbolelih modganih kljuvala misel: le zakaj, zakaj ga je doletela zla usoda, zakaj mora tudi on v izgnanstvo? Nemara samo zato, ker je v sosednjem stanovanju živela nemška družina in ob prihodu Nemcev so na njihovih oknih plapolale rdeče zastavice s kijukastim križem, da so bila okna od daleč podobna nenavadnim majcenim gredicam z rdečim cvetjem. In te podile duše so se masčevale in ga ovadile, ko so z ogorčenjem ugovarile, kaj si njihov sosed drzne... namreč njegovo okno je spominjalo na gredice nerodovitne prsti! Samo za nekaj uric je nekoga dne izobesil papirnato zastavico, toda pri tem je bil tako besen in od srca mu bi si najraje pljunil v obraz, da je zastavico večkrat odstranil, smehljaje se zarotniško, zakaj porodila se mu je posrečena misel: saj je videti, kakor da bi se z njegovega okna kdo rogal Nemcem in jim je v posmeh nekajkrat iztegnil jezik...! Sploh pa ni rad postajal ob oknu, saj so ga bodle v oči te osovražene zastavice in ob pogledu na drveča vozila, polna vojakov, se

mu je zdelo, da po tihotnih ulicah dirjajo apokaliptični jezdeci. Le redkokdaj se je zaslišal smeh in pri tem so vsi tistega čudno pogledali in se zdržnili. Kdor je le malce glasneje spregovoril slovensko, se je počutil kakor ves preboden od zlovesnih pogledov nemških vojakov. Ljudje so bili molčeči kakor pogrebeli, mesto tako rekoč izumrlo. Glavni most je bil porušen, prav tako železniški, toda ob obeh straneh so bili postavljeni odri in pešci so mogli po njih le v gosjem redu. Od daleč je bilo videti, kakor bi po ve-

jali k vodnjaku. Moški so tudi polteli nosilci šubare, nekdanji hrusti so se opotekali kakor sepe: bila je podoba, da se jim je vsa njihova preostala življenjska sila nabrala v očeh, ki so divje pobliškavale iz zaraslih obrazov in od mišičastega telesa so jim preostale samo težke pesti. Četudi so mirno nihale ob životu, se je človeku vsiljeval privid, da z njimi žugajo in terjajo masčevanje... Kmetice v dolgih črnih krilih, v platnenih bluzah in rdeče obrobljenih telovnikih so kakor temne sence počasi stopale pre-

trideset oseb, družino je od družine ločila za pečenj visoka deska in kvečjemu za čevljev širok prehod. Po stenah so bili pritrjeni dolgi obošalniki z gostimi klini in iznanci so se trpko šalili, da so to njihove steklene omare. Po okenskih policah so se vrstile aluminijaste kozice, v njih so opoldne in zvečer dobivali zajemalko goste enolončnice, ki jo je delil oskrbnik doma, postavni in veseljaški pa tudi naduti Ibro. Iznanci so se v gosjem redu zvrstili okrog sajastega kotla, Ibro pa je z važnim obrazom delil jed, kakor da bi bila zdravilo... »Deder, hanuma, tebi još malo,« je kdaj pa kdaj poklical nazaj h kotlu staro mamko, ki je vsa v dveh gubah oddrsala s svojo kozico. Navrgel ji je vsaj še pol zajemalke, češ, »neka stara ne laje, da je v Bosni stradala.« Spridlo praznih sodov in zabojev v skladišču pa je nejevoljno zmajeval z glavo, da mu je opletal cof fesa okrog ušes in se namršen pirkro šalil, češ da Slovenci Nezavisno državo Hrvatsko veliko stanejo, a od njih »nikakve faje (koristi) nema«, za to bi ne bilo posebno škoda, ko bi jih vse »potamamili« (pokončali).

Iznanci so se navadno popoldne prav radi zapuščali zatiho prostore svojega prisilnega domovanja in odšli iz mesteca, kjer je v pripeki nad strehami trepetal zrak, ter zavili v predmestje, »park«; tam je skupina javorov metala redke sence po orumeneli, prašni travi, v bližini nasipa, ob katerem se vije cesta proti Banja Luki. Iz predmestnih, vegaštih hiš, kjer je bilo tu in tam videti vrh dimnika otoček dračja in štorjlo, ki je v poletni pripeki dremala v svojem gnezdu, stoječ na eni nogi, so radovedno gledali tamkajšnji prebivalci, zvečne muslimanski; spočetka so nekam nezaupno ostajali le na hišnem pragu, ker jim ni bilo povsem jasno, zakaj so »te ljudje« Nemci pregnali iz domovine. Toda kaj kmalu so — zlasti starejši možakarji — pristopili k izgnancem in z njimi duhovito modrovali in večkrat s pikro in posredno domisljico namigovali na organizacijo »Ponovo« (Obnovo), ki je prevzela skrb za slovenske priseljence, češ: skrbi pa skrbi za vas, vsaj sence in dobrega zraka imate dovolj...! Prahu, prahu, so, trpko smehljaje se, odgovarjali Slovenci in pasli pogled po nepreglednih poljih koruze, kjer so v senci sabljastih listov žarele zrele buče kakor majcena, zavržena sonca in, sostradani, komaj čakali, da bi koruza dozorela, da si bodo lahko

skuhali žgance. Ščasoma so zvedeli, od katerega okoliškega mlinarja bi se dalo dobiti nekaj bele moke, predvsem za moško perilo ali v zameno za ruho, pa naj je bila že zelo izprana. Morali so peš, da leč v okoliške vasi k »pravoslavcem« ali »Vlahom«, kot so jim pravili muslimani, medtem ko so izgnanci vsak večer posedali na nabrežju, pod katerim so se na Savji pozibavali plavajoči mlini in zaradi škripanja lesenih sten se je zdelo, kakor da bi pritajeno ječali. Toda tam bi ničesar ne dobili, zakaj previdni mlinarji, ki so mlieli predvsem za ustaše, niso marali stikov s sumljivimi priseljenci, saj so jih veljaki in oblastniki v mestecu postrani gledali kakor izobčence...

Ob devetih pa so morali taboriščniki spet nazaj v zatiho sobe, po katerih je včasih kar neznošno zadurjalo trohneča slama. Po borni večerji so jih presteli, Ibro je z obrazom generala hodil vzdolž vrst, ustaš z nasajenim bajonetom je pobliškaval z očmi in kar z užitek pričakoval, da bi kdo manjkal, potem bi se vsaj lahko pošteno znešil nad sotrpini — »nevarnega ubežnika«. Nekajkrat se je primerilo, da je nekaj priletnejših mož zamudilo, ker so znosili k zaupni družini hrano, ki so jo bili dobili v zameno za obnošeno obleko. Zaman so se izgovarjali, da so v džamiji gledali večerne molitve muslimanov. — Bil je čas »ramazana« in okrog vitkih minaretov so gorele žarnice, podobne vncem zvezd. Za las je manjkalo, pa bi bili razjarjeni ustaši z zmagoslavjem odgnali preko Save — v zloglasno taborišče v Staro Gradiško...

Takšna usoda je kaj kmalu doletela pravoslavne prebivalce okoliških vasi, zakaj na Kozari so se ponoči začele oglašati prve partizanske puške in minometi. Tedaj je bilo slišati, kakor da se v daljavi podirajo velikanske skladišnice drv. Iznanci so z vsem svojim bitjem prisluhnili daljnemu grmenju, ki je bila prva napoved mogočnega viharja, v katerem se je rodila — svoboda. Mnogi izmed njih, ki so v julijskih tihotnih nočeh z napeto pozornostjo sledili daljnim odmevom borbe in jo pozdravljali s pridušnimi vzkliki, navdušenjem, češ: naj jih le dajejo — hudice ustaške — niso dočakali svobode! Vključili so se v osvobodilno borbo, zbirali zdravila za borbe na Kozari ali kakor drugače sodelovali z osvobodilno fronto in omahnili v smrt celo že na pragu svobode...

GEMA HAFNER

likanskem brunu lezlo vse polno mravelj...

Tudi vojašnica v Melju je spominjala na bedno človeško mravljišče, v katero je padel kampan z usode — ukaz za transport! In zhegane, prestrašene »človeške mravlje« mrzlično tekajo sem in tja, vlačijo svoja bremena in tovore ter se razporejajo v skupine, namenjene na kolodvor, v zatiho živinske vagona, ki jih bo ponoči lokomotiva z modrimi očmi, puhačjoa snope isker kakor besna črna pošast z zlato perlanico, odpeljala v izgnanstvo, v naročje muhasti, zlovesni usodi...

Ob dveh zjutraj je na samotni in zelo zastraženi zagrebški Savski kolodvor pripeljal vlak izgnancev. Nekaj zastopnic Rdečega križa je delilo čaj in cigarete, toda ustaši z nasajenimi bajoneti so spremljali te samaritanke, ki se spričo njihovih divjih pogledov in nasršenih obrazov niso upale spregovoriti besede v tolažbo... Vlak je brž odpeljal z zastraženega kolodvora, kakor da so v vagonih nevarni zločinci, ki se jih hočejo čimprej znebiti. Velikansko mesto je spalo ali se le potuhnilo, kakor da ne mara videti teka, kar se dogaja, kakor da je hrvaško prestolnico vendarle malce stām...

Zbirno taborišče slovenskih izgnancev v Slavonških Fožeti je bila opuščena velikanska vojaška garaža, vsa obdana z bodečo žico. Na prostornem dvorišču, kjer je tu in tam poganjala orumenela trava, se je po vrveh sušilo perilo. Iznanci so postajali v gruči ali posedali po kovčkih in se gredli na soncu, zakaj v poslopju, zgrajenem iz betona, so se počutili kakor v vlažni kleti. V daljavi je bilo videti mestece, med vrtovi lične hišice, nad njimi pa se je kakor zelena kulisa dvigala sončna reber, obrasla z vinogradi, v njih pa so se tu in tam belile zidavnice. Tja so romale oči izgnancev, zakaj ta predel jih je nekoliko spominjal na Slovenijo in v domotožju so se jim orosile oči...

V vzhodnem krilu garaže, ločeni od Slovencev z visokim zidom, so životali Jidje. Na levi lopatici in na ključnici so imeli prišito krpo rumene tkanine z veliko črno črko »Z« sredi vršane Davidove zvezde. Ti Jidje so bili predvsem iz Zagreba in Osijeka, izobraženci in industri- alci; nekdanji elegantne, brezhibno krojene obleke so bile zdaj že pomrčane in oguljene in so se kar opletale okrog njihovih shušanih teles, saj so bili že skoraj živi okostnjaki... Marsikateri je imel obvezo preko ust, zakaj grabežljivi in podivjani ustaši so jim bili izbili zlate zobe.

Cisto na dnu dvorišča je stalo nekaj na pol podrtih lesenjač, v njih so imeli kakor živino zaprte okoliške pravoslavne kmete. Le kdaj pa kdaj so v dolgem sprevodu prih-

kot v času babic (in prababic)! ■ še več ■ vzmetnica z volno, ki združuje v stoletjih preizkušeni material s sodobnimi dosežki tehnike

JOGI DE LUXE Z VOLNO IN JOGI EXTRA Z VOLNO

sta novi vzmetnici za vas, ki si želite še več toplote in trdnega, zdravega spanja

IZBRALA SEM DOBRO IZBRALA SEM JOGI

Spremembe zakona o delovnih razmerjih

Slišali in brali ste že o tem, da se pripravljajo spremembe naše delovne zakonodaje in da bo spremenjen tudi zakon o delovnih razmerjih. V enem zadnjih uradnih listov so spremembe zakona že izšle in bile objavljene. Prosimo za pojasnilo, kakšne so bistvene spremembe zakona o delovnih razmerjih, kakor tudi to, ali so

kakor obetajo za prihodnje mesece.

V čem je bistvo sedanjih sprememb zakona o delovnih razmerjih? Predvsem gre za vse večji poudarek strokovnosti in izobrazbe. Tako je šolska izobrazba odločilna tudi pri razpisu oziroma sprejemu na delo. Spremenjeni ustrezni člen določa, da ima prednost pri izbiri, kadar so izpolnjeni pogoji, tisti delavec, ki ima VIŠJO STOPNJO USTREZNE

ločajo, da je razporeditev dopustna, če pogoji novega delovnega mesta ustrezajo stopnji DELAVČEVE STROKOVNE IZOBRAZBE. Novost pa je vsekakor v novem odstavku, ki se glasi: »Delavcu, ki noče ravnati po dokončni odločbi, (namreč o razporeditvi na drugo delovno mesto), preneha delo po preteku časa, kolikor ima po določbah statuta v smislu čl. 110 tega zakona pravico ostati na delu.

Prav tako je pomembna novost glede prenehanja dela proti volji delavca. Delavcu lahko namreč proti njegovi volji preneha delovno mesto, če se po zakonu ali predpisu izvršnega sveta za njegovo delovno mesto zahteva drugačna strokovna izobrazba ali višja stopnja strokovne izobrazbe iste stroke, kot jo ima delavec. Če seveda ni možnosti, da bi bil razporejen na delovno mesto, ki ustreza njegovi strokovni oziroma drugi delovni sposobnosti, oziroma če ne sprejme razporeditve na drugo delovno mesto. To pa je vsekakor pomembna novost.

Kot izhaja iz pojasnjenih sprememb temeljnega zakona o delovnih razmerjih gre torej predvsem za utrjevanje ustrezne strokovne usposobljenosti delavcev.

PRAVNA POSVETOVALNICA

to vse predvidene spremembe ali pa pripravljajo še nove.

V 26. številki zveznega uradnega lista je bil objavljen zakon o spremembah in dopolnitvah temeljnega zakona o delovnih razmerjih. Te spremembe so sorazmeroma majhne, saj ima novi zakon vsega skupaj le štiri člene. V zveznih kot republikanih organih pa se razpravlja le o večjih spremembah zakona o delovnih razmerjih, vendar te spremembe niso še prišle do skupščine. Tako pomeni sedanja sprememba zakona o delovnih razmerjih? Predvsem gre za ro. Večje spremembe se vse-

ŠOLSKA IZOBRAZBE. Seveda v primeru, če sta kot pogoj za sprejem določeni dve stopnji šolske izobrazbe ali več. Druge določbe se tičejo postopka pri razpisu in niso tako bistvene.

Ostale spremembe zakona o delovnih razmerjih se nanašajo na razporeditev delavcev. v smislu 31. čl. temeljnega zakona o delovnih razmerjih je lahko delovna skupnost razporedila delavca na drugo delovno mesto, če so pogoji, ki se zahtevajo za to delovno mesto, ustrezali delavčevim strokovnim in drugim delovnim sposobnostim. Spremembe pa do-

MATJAŽ ŽIGON: OPOROKA

Pratival je do kolovoza, ki se je vzpenjal naravnost v strmi hrib. To bo tisti, ki mi je o njem Ratkovski pravil... se je domislil. Poskusil je kreniti navzgor, a ni šlo. Ko je vzdignil izmučeno nogo, ga je v kolku prešinila skelina, tako huda, da ni strpel. Ne gre, je zavzdihnil in se brez moči stegnil položil na pot. A kaj zatem mu je spet zasijala odličnost z obraza. Ne — odnehal ne bom, ko sem že tako daleč — če bi imel tudi goru prestaviti! je trmasto pribil. Po vseh štirih je začel lesti navkreber. Nekje mora biti konec teh muk! Saj mi je Ratkovski zagotovil...

Le sedaj čvrsto zaupanje v samega sebe ga je gnalo v obljubljeni kraj počitka.

Aleš si je pomencal težke veke in potresel z glavo, da bi pognal zaspanec. Kako, da je tako toplo? se je začudil. S tipanjem je prodiral v temo. S tremi koci pokriti! je presenečeno naštel. Od kod so se vzeli? In kaj imam na sebi? se je vprašal, ko je potipal svoje oblačilo. Ne, moje ni — v nekaj drugega sem oblečen!

Ko je to doganjal, se je Alešu v mislih ponovilo celo nočno snidenje. In številne nadrobnosti, ki so ob sprejemu komajda opažene bile spoznale mimo na smrt utrujenega, so se mu zdaj dosti nazorneje povrnila v spomin. Zirovnikova govorica, kakršna je postala, potem ko je bil prišlec s sklicevanjem na komisarjeva zrasla prsta razpršil nezaupanje, mu je znova mehko zavnela — kakor tolažilne besede ljubečega očeta ob postelji bolnička.

Kako me je s širokim gibom roke, polnim dobrodošlosti, posadil za javorovo mizo — je nadaljeval Aleš s podoživljanjem — tja kraj bogovega kota, kjer je sicer gospodarjevo mesto, mi nanosil rženega kruha, orehov in steklenice hruškovega, na migljaj možaka pa je kmalu zatem še gospodinja postregla z ocvrtimi jajci in toplim mlekom, da sem se napokal za vse hude dni nazaj! Kako je potem napodil spat postarano ženo, brhko hčer in kup manjših otrok, ki so se v samih srajčkah gnetli okoli mene, me odpeljali v sajasto kuhinjo, vrneli poleno na ognjišče, natočili v škatl kadeče se vode in mi pomagali, slabotnežu, pri slačenju. Kako sočutno je pogledal in zmajal z glavo, ko je opazil tisto boleče pod tlakom! Kako previdno se je lotil kopanja — težkim rokam bi nikoli ne bil pripisal toliko mehko! Kar olajšanje sem začutil, ko se mi je ogabna umazanja odmočila in je koža spet zadila. Se svezje perilo in drugo obleko, vse to mi je posodil, sva spravila name — koliko laže sem nato prenašal bolečine!... Kje da so partizani, sem se po končanem kopanju pozanimal, nekoliko v skrbeh. — Nič ne maraj, dostikrat jo primahajo v naš konec, jim bom že dal vedeti. Prvo je, da si opomoreš, kajne! me je Zirovnik pomiril. — Zastran tistegale — še enkrat se je zaskrbeno ozrl čez mojo ramo — naka, niso mačkine solze... Beseda mi je zastala, izpljunil je prežvečeni tobak in nagrbnjenega čela malo pomogel, zatem pa se je odločil. — Jožico pošljem k doktorju dol v vas; postojanka je tam, ali je naš... mi je povedal. Zate tvegam hčer, sem mu bral v očeh. — Zdaj te bom pa spravil na varno, v eno te bom zadelal, je nadaljeval; le puško in strelivo skrijem drugam — naj jih zlodej sem prinese pa bi... O, ne se bati, me je hitro potolažil, ko mi je ugledal senco na obrazu, anti bi te izgovoril — ali v Galiciji sem bil frajtraj in po nemškem nisem pozabil!... Naj ti bo, stari, sem si mislil. Karabinke ne dam rad — toda imam še bombo; nisi opazil, ko sem jo predejal iz žepa v žep. Če bo treba, bo ta zadostovala... — Pa pri meni ostaneš, dokler ne ozdraviš, kajne! me je sklenil. Čeprav se me je dremež prijel, vendar pomnil še, kako je premolnil, si z dlanjo zamišljeno pogladil skušnjo svinjo in dodal: — Tudi od svojih sta dva v hosti; o Martinovem je bilo poldrugo leto, odkar je Francej, moj prvi, odšel... Eh ja, je zavzdihnil in se zagledal v daljavo, od poletja sem ni glasu o njem; morda ga ta čas kaj zdravijo, kot bom jaz tebe...

Da, preden sem zlezel v luknjo, je ura v hiši zdavnaj odbila polnoč... si je odgovoril Aleš, ko se je spomnil, kaj si je bil pravzaprav hotel razjasniti, tik preden so mu misli ušle s povodca. Spal sem neznanako dolgo, toliko se zavedam; torej bo gotovo že večer... Saj — tudi lačen sem ko volk, je začutil. Morda pa tisto, kar sem prejle zatpal, le niso bile več sanje, kaj? se mu je zbudilo upanje. Ponovno je s prsti obšel okolico. Ha, res je, res! Zirovnik mi je pripravil pravcato gostijo! Slastno se je polotil dobrot, na kakršne je v hribih skorajda pozabil. Ko se pospravil zadnji grizljaj, polokal mleko in se nekakrj obilnil, se je potrudil, da bi se malo zadremal, a ni šlo. Vdal se je naključju; tleči spomini so mu vnovič zaplameleli.

Ali se mi godi — ko vrabcu v prosu! In komu se imam zahvaliti za to? Ratkovskemu, ki je zame dvakrat življenje zastavil, čeprav sva se komajda poznala! mi je tedaj prodrl v zavest. In drugi — z življenjem tudi plačal... Toda prvič — ko me je pregovoril, da sem paradajzartico odvrgl — ni v moji vleumalni glavi niti zabrnelo, v kakšno nevarnost se je spustil zaradi mene!... Da — za suroveža sem ga štel, a sam sem bil ne enkrat grd — nisem mu pomagal, sitnil sem, se za prazen nič prepiral, še — celo zahrbtn sem bil do njega, saj se nisem Fonzozevu rovarjenju odločno postavil po robu...!

Bolj ko se je Aleš prepuščal valovom razglabljanj, bolj se je utapil v žalosti; oko, uprto v temino, se mu je orosilo in v grlu ga je stiskalo. O, kako rad bi vse popravil — toda sedaj — sedaj — prepozno!... Nič — nič več se ne da... Ratkovskega, tovariša, ni več... Od njega je ostal samo spomin — spomin... (KONEC)

PIŠEJO NAM...

Spoštovani!

Oprostite, da vam tudi jaz pišem. Vaš časnik »TV 15« je postal naš zvesti družinski prijatelj. Zasledila sem, da ima v njem svoj kotiček tudi mladi rod. Čeprav sem srednješolka in ne spadam več med najmlajše, sem se vseeno odločila, da vam pošljem nekaj skromnih verzov z željo, da jih objavite. Nič zato, če bodo romali v koš. Vedela bom, da niso bili dobri in se bom v prihodnje bolj potrudila.

Pozdravljeni!

MILENA VOGRINEC,
Ilirska Bistrica

Draga Milena!

Veseli me, da si se oglašila in prepričana sem, da boš postala naša stalna sodelavka. Čeprav sem srednješolka in ne spadam več med najmlajše, si med drugim zapisala v pismu. Vidi, da je »Kotiček za mladi rod« namenjen mladim in ne le najmlajšim! Preden bi ti napisala nekaj v zvezi s poslanimi pesmimi, še želja z moje strani: bi ne poskusila napisati tudi kaj v prozi? Po-

MILENA VOGRINEC:

Koščen obraz

Lačen, koščen obraz
strmi v ognjeno dolino.
Lačen, koščen obraz
išče človeka bližino.

Ogenj, vidim, je tvoja radost!
Kje je tvoja mladost?
Kje je tvoj smeh?
Bojim se te vprašati, otrok,
poznaš li kaj drugega kot jok?

čitnice so in časa je na pretek!

Izmed treh pesmi, ki si nam jih poslala (»Kot partizan je pel«, »Transparenti« in »Koščen obraz«), sem se odločila za »Koščen obraz«, protestno pesem, kot si jo sama imenovala. Vidi pa, da jo približno predvsem za spodbudo, ne pa zato, ker bi bila že posamezno brez pomena. Kakor vidiš, smo jo nekoliko predelali.

MILENA

Drzne akcije partizana Bara

KDO NI POZNAL HRABREGA BORCA BARBARIČEVEGA PAVLA-BARA IZ POLJANSKE DOLINE! S SVOJIMI JUNAKSKIMI DEJANJI JE MARSIKATEREMU NEMCU IN BELOGARDISTU POGNAL STRAH V KOSTI. MNOGO NJEGOVH AKCIJ JE ŽE OPISANIH, NA PRIMER MINIRANJE VLAKA V MEDVODAH, MNOGO PA JE TAKIH, KI SO ZNANE LE TISTIM, KI SO DELALI SKUPAJ Z NJIM. O DVEH TAKIH AKCIJAH, KI KAZETA IZREDNO PARTIZANSKO IZNAJDLJIVOST IN HRABROST, MI JE PRIPovedoval OČE

Bilo je leto 1944. Tovariš Bar je zasnoval drzno akcijo in s seboj vzel tudi mene. V vasi Zmuncu sva v nekem kozolcu ob cesti postavila zasedo. S terenko Miclo sva se domenila, da bo odšla na bližnjo vzpetnico in naju z znaki opozorila na kamion, ki je tod mimo vozil hrano za belogardistično postojanko v Gorenji vasi. Micla nam je sporočila, da kamion prihaja, a da je brez vojaškega spremstva, česar niso pričakovali. Jaz sem ostal v kozolcu, da bi ščitil tovariša Bara, ki se je pognal na cesto. Zauzavil je kamion in zavpil sovražnikom, da bi bil vsakršen odpor nesmiseln, ker je v kozolcu skrita četa partizanov. Nemški oficir, ki je spremljal šoferja, se je hočeš

nočeš vdal. Medtem so civilisti, ki so se slučajno peljali tod mimo, zmetali hrano na že pripravljene voze. Nemca sva razorožila, prazen kamion poslala naprej proti Gorenji vasi, poln voz hrane pa odpejlala v partizane...

Drugo tako akcijo je partizan Bar izvršil v Gorenji vasi, ko je skoraj sam napadel belogardistično postojanko. Sliši se sicer malce čudno in skoraj smešno, toda tako je bilo. Belogardisti so bili nastanjeni v njegovi rojstni hiši, iz katere so poprej izselili vse domače. To je Bara, borca in domoljuba, tako razjezilo, da je vse noči premišljeval, kako bi jo »belčkom« zagodel.

Nekega dne se mu je posvetilo. Skupaj s tovariši je v delavnici v Žireh izdelal veliko železno kroglo, v katero je natlačil razstreliva — plastika in vanjo vdelal detonator. Na akcijo je odšel še z dvema partizanoma. Hiša je stala v dolini pod majhnim gričem. Zaradi varnosti so »belčki« posekali gozd kakih petdeset metrov nad hišo. Bar se je s tovarišema ustavil šestdeset metrov nad hišo. Vžgali so kroglo in jo spustili po hribu navzdol. Teren je bil zaradi

Bar in zakričal: »Prvi bataljon, naprej!« Z druge strani mu je, ne bodi len, pomagal tovariš: »Drugi bataljon, ju-riš!« Belogardisti so se še bolj zmedli, saj so bili trdno prepričani, da jih je napadla cela partizanska brigada. Še dolgo so streljali v noč, v prazno seveda, kajti naši junaki so se že zdavnaj umaknili.

IVO KRŽIŠNIK,
Škofja Loka,
Poljanska 42

Kotiček mladega rodu

Obletnica Škofjeloškega odreda

Prve dni meseca avgusta bo minilo 24 let od ustanovitve Škofjeloškega partizanskega odreda. S poveljem št. IX. kor-

ZAHVALA

Združenje borcev »Stadion« Beograd je 7. julija 1968 priredilo za svoje člane izlet v Belo krajino. Vsi, ki so se izleta udeležili, so bili zelo zadovoljni. Zato se lepo zahvaljujem predstavnikom občinskega odbora ZZZB NOV Crnomelj, ki so nas zelo tovariško sprejeli. Posebej se zahvaljujem kolektivnemu hotelu »Lahinja« v Crnomlju, ki nam je pripravil odlično kosilo in pristno belokranjsko kapljico pri zidanici in stražnem vrhu. Enako se zahvaljujem upravi Belokranjskega muzeja v Metliki, ki nam je omogočila ogled muzeja v poznih nedeljskih urah.

pusa NOV in PO Slovenije, izdanim 8. avgusta 1944. leta, je bila izvedena reorganizacija partizanskih enot na Gorenjskem. Razpuščen je bil Gorenjski odred, ustanovljeni pa so bili štirje novi: Dolomitski, Jeseniško-bohinjski, Kokrški in Škofjeloški. Razen odredov pa je bilo ustanovljeno tudi Gorenjsko vojno področje z nalogo, da organizira in izvršuje zaledno vojaško oblast.

Takšno organizacijo partizanskih enot je zahteval takratni položaj na Gorenjskem. Enote XXXI. divizije so namreč pri svojih operacijah često zapuščale Gorenjsko in je obsežno osvobodeno območje ostajalo brez operativnih enot. Svobodno ozemlje pa je bilo potrebno varovati, saj so zanj padle mnoge žrtve in predstavljalo je osnovo za nadaljnji razvoj partizanskih enot in ljudske oblasti v tem delu naše domovine.

Novo ustanovljeni odredi so dobili še druge naloge. Z ofenzivnimi akcijami naj bi uničevali sovražnika na svojih operativnih območjih

in tako stabilili njegov pritisk na ostale enote korpusa. Izvedli naj bi najširšo mobilizacijo vseh sil na Gorenjskem za našo vojsko, saj je borba za osvoboditev prešla v svoje končno obdobje. Pomagali naj bi pri utrjevanju demokratične ljudske oblasti tudi na še neosvojenem ozemlju Gorenjske in končno onemogočili širjenje domobranskega vpliva predvsem med prebivalstvom v krajih, ki jih je še nadzoroval okupator in domobranske enote.

Škofjeloški odred, ki je nastal iz 3. čete II. bataljona, 1. in 3. sabotažne ter 2. transportne čete Gorenjskega odreda, je štel v začetku okrog 140 borcev. Iz teh maloštevilnih enot, ki so se v mesecu avgustu 1944 sešle v Martinjem vrhu, se je razvil odred, ki je kmalu imel preko 350 dobro oboroženih borcev. Odred je postal enota, ki je bila popolnoma sposobna opravljati vse ob ustanovitvi naložene in zaupane ji naloge. Od ustanovitve odreda dalje na Gorenjskem ni bilo večje akcije, da v njej ne bi sodelovala tudi ta enota. Bori odreda so sodelovali pri uničevanju sovražnikovih postojank, v razbijanju ofenzivnih protienot korpusa na Gorenjskem in Primorskem, bili pa so tudi v stalnih akcijah proti sovražniku tam, kjer jih je najmanj pričakoval. Svoje razmere, krajo, vendar po uspešnih bogato pot je odred končal z osvoboditvijo Gorice 1. maja 1945 in tako uspešno izvedel svojo zadnjo borbeno nalogo.

Tone Voltič

Nov statut ZZZB NOV Jugoslavije

Prejšnji teden je bila v Beogradu seja komisije za statut ZZZB NOV Jugoslavije. Obravnavali so predloge za spremembo in dopolnitev dosedanjega statuta, ki jih je komisija prejela.

Največ predlogov se nanaša na družbeno politični značaj in naloge Zvezde združenih borcev NOV. Ugotavljali so, da se slišijo tudi pristanski glasovi, da je ZZZB NOV »stanovska organizacija«. Proti takim mišljenjem in željam se je treba boriti še nadalje v združenjih in zunaj njih. Zvezo združenih borcev sestavljajo člani, ki se politično močno uveljavljajo v vsem družbe-

nem in političnem življenju od občine do federacije.

V razpravi so naglasili, da je program ZK in SZDL tudi program ZZZB NOV.

Razpravljali so tudi o novem imenu organizacij borcev in predlagali prejšnje ime Zveza borcev NOV.

Beseda je stekla tudi o rotaciji v vseh odborih združenj in zveze pa tudi o tem, da združenji rezervnih oficirjev in podoficirjev ne gre izločati iz ZZZB NOV.

Potem ko so o vseh zadevah o katerih so razpravljali, prišli do notnih stališč, so izvolili posebno uredniško skupino, ki bo do septembra letos pripravila osnutek novega statuta.

Odmev obiska avstrijskih borcev v Sloveniji

Na Dunaju izhaja časopis »Der neue Mahnruf« (Novi svarilni klic), ki je glasilo avstrijske organizacije odporniške gibanja. V tem listu, številki za

julij in avgust, je priobčen članek z naslovom »Avstrijski tovariši so v Sloveniji doživeli krasne dni«.

V tem članku opisuje svojo pot skupina avstrijskih članov odporniškega gibanja, ki so v dneh od 17. do 21. junija bili na obisku po Sloveniji. Obiskali so Maribor, Celje, Velenje, Ljubljano, Postojno, Opatijo, Pulo, Portorož in Koper.

Zelo navdušeno pišejo o sprejemih in o lepota krajev, ki so jih videli ter se zahvaljujejo za sprejeme med borci, tako na republiškem odboru ZZZB NOV, kakor tudi po vseh krajih, koder so bili na obisku.

OKROGLE IN OGLATE

Ministrske težave... Bivši minister v bonški vladi Lübke, ki je nedavno izpadel iz vlade, je rekel v nekem pogovoru: »Hujša osamljenost, kot jo človek čuti na ministrskem položaju, je samo osamljenost, ki jo občuti, ko ta položaj izgubi...«

Willy Brandt sodi nedvomno med uvidevnejše ministre zahodnonemške vlade, saj je pred kratkim priznal: »Nam je potrebna iz- zivnost mladega pokolenja, da nas iztrga iz dremavosti in otopenosti.«

Bolna demokracija... Sebastian Haffner, članek zahodnonemškega časopisa »Stern« je napisal o krizi parlamentarizma v Zahodni Nemčiji: »Če je parlament srce demokracije, tedaj boleha demokracija v Zahodni Nemčiji na srčnem infarktu.«

Kakršno je mleko, takšna je smetana. Edinburški vojvoda, mož britanske kraljice, je rekel na zborovanju angleških pedagogov: »Vsako pokolenje in vsaka družba ima takšno mladino, kakršno zasluži.«

Pa pravijo, da mladina ne pozna hvaležnosti... Bruseljski študentje, ki so v pretepu s policijo uporabljali kamenje in druge predmete, ki so jih našli po ulicah, so nalepili na univerzi plakati naslednje vsebine: »Studentje se zahvaljujejo mestni občini za darovani gradbeni material in obljubljajo, da ga bodo uporabljali tudi v prihodnosti, če bo potrebnost.«

Lepo si je postal... V Milanu so nedavno končali sodno pravdo, v kateri so obravnavali trčenje nekega zasebnega avtomobila in mestnega tramvaja. Pravedno je trajalo — šest let. Naposled je sodišče dokončno razsodilo, da mora trmasti voznik, ki je hotel po vsej sili dokazati svojo nedolžnost ter je gnal pravdo do konca, plačati tramvajskemu podjetju tisoč lir odškodnine, državi oziroma sodišču pa 240.000 lir sodniških stroškov...

Wilson misli tudi na tiste, ki nimajo hlač... Britanski premier Wilson se takole brani pred očitki, da preveč samozavestno vodi politiko: »Jaz ne spadam med tiste, ki mislijo, da se jim zjutraj oblečejo hlače, da je ves svet oblečen.«

Ponavljaj laž, tako dolgo, da postane — resnica! Švicarski pisatelj Maks Fischer je dejal o vlogi Svice v mednarodnem dogajanju: »Svica je kajpada nevtralna država, tako vsi pravijo. Mi to, seveda, neprenehoma ponavljamo, ker to — ni res...«

Sadovi vzgoje? Francoski pisatelj in filozof Jean Paul Sartre se je udeležil v francoskem radiu razprave o študentskih demonstracijah in je rekel: »Najvljudnejši otroci postajajo kasneje vsi namah najogroženiji revolucionarji.«

Opozorilo politikom. Italijanski pisatelj Alberto Moravia opozarja politike: »Tudi v politiki velja načelo: preden se lotite reševanja kakšnega vprašanja, si morate biti na jasem, kaj bo potem, ko bo rešeno!«

Blagodat piva... Sovjetski poslanik v Zahodni Nemčiji Semjon Carapkin je obisku v Münchnu dejal o svojih vtisih: »Münchenci imajo simpatično fiziognomijo (zunanj izraz) — to je menda od piva...«

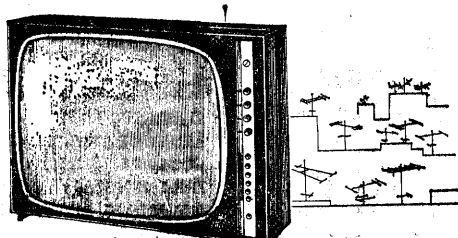
AVTOELEKTRO TOLMIN

agraduje kupce svojih različnih svečk informacije toboite v vseh prodajalnih avtomateriala

Vaše počutje doma in na izletu bo še prijetnejše, če ga bo ustvarila glasba. Obiščite zato naš oddelek akustičnih aparatov v IV. nadstropju Trgovske hiše »NAMA«

Ljubljana

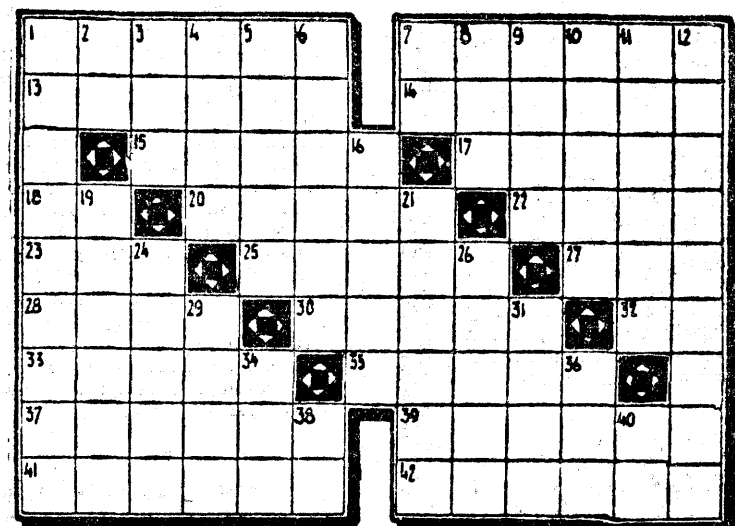
Oglejte si:
— prenosne televizorje, gramofone in magnetofone — avtomobilne radijske aparate — TV sprejemnike vseh vrst in ekranov — radijske aparate — gramofone — magnetofone. Novosti iz Japonske, Nemčije, Madžarske in Češke.

DOBRO JE, ČE VESTE

Sarajevo, nekdanje mesto džamij (muslimanskih molilnic), je imelo do začetka prejšnjega stoletja 99 džamij. Turški potopisev Evlija Čelebija zapiše, da je leta 1659. leta bilo v Sarajevu celo 1200 džamij.

Kraljevska knjižnica v Stockholmu ima okrog 50.000 knjig, ki obravnavajo teme s področja šaha.

Sueški prekop je najvažnejša pomorska pot na svetu za prevajanje nafte in njenih derivatov (iz nje izpeljanih snovi). Po statističnih podatkih je bilo 1966. leta prepeljanih z juga na sever 154.000.000 ton nafte in 12.500.000 ton njenih derivatov. Največja količina prepeljane nafte je prišla iz Kuvaite (61.100.000 ton), iz Saudove Arabije (37.100.000), iz Irana (36.200.000), iz Iraka (7.600.000), nekaj milijonov ton pa še iz drugih dežel. Največji kupci te nafte so bili: Italija (50.300.000 ton), Francija (24.400.000), nato Velika Britanija in Nizozem-

ska. Po Sueškem prekopu so, prav tako 1966. leta prepeljali s severa na jug 2.800.000 ton nafte in 6.100.000 ton njenih derivatov; ta nafta in njeni derivati so prišli v glavnem iz ZSSR in Romunije.

Hektor gozdne površine izpari v enem samem poletnem dnevu do 40 ton vode.

Himalaja, najvišji gorski venec v svetu, ima 50 nad 7000 m visokih vrhov, od teh 10 takih, ki presegajo 8000-metrsko višino.

V ZSSR namakajo več kot 10 milijonov hektarov obdelovalne površine. Največ namakalnih površin je v srednji Aziji, južnem Kazahstanu, na Povolžju in v Ukrajini. Za namakanje uporabljajo največ vode iz rek Amu in Sir Džarje, nato iz Dnepra, Dóna, Kubana in iz Volge. V bližnji prihodnosti pa ne bodo več zadostovale vode iz teh rek za namakanje čedalje večjih obdelovalnih površin. Zato se lotevajo načrtov za preusmeritev toka sibirskih rek v srednjo Azijo in v Volgo. Dolžina velikih in manjših kanalov za namakanje presega 500 milijonov km. Tako se vsako leto odvaja iz rek na polja več kot 60 milijard kubičnih metrov vode; v juliju in avgustu preteče po tej ogromni kanalski mreži 10 do 12 tisoč kubičnih metrov vode v sekundi.

Kakor da ni volk... Metodij Ivankjevič iz vasi Srnci pri Bitolju ima nenavadnega čuvaja, ki ga pozna vsa vas. Metodij je pred šakim letom dobil volčica od nekake pastirja, ga vzgojil in udomačil. Volčič se je kmalu privadil novi okolici in se sprijateljil z ljudmi in domačimi živalmi. Volk živi hkrati z drugimi živalmi na dvorišču in — vsaj za zdaj — še nič ne kaže, da namerava zapustiti gospodarja, ki ga spremlja na vseh njegovih poteh kot najzvestejši pes. Vprašanje pa je, ali se ne bo tudi pri tem volku, ko bo starejši, uresničil tisti dobro znani pregovor: »Volk menja dlako, svoje narave pa nikdar.«

»TV 15« izhaja vsak teden — Izdaja ga Predsedstvo Zveze združenih borcev NOV Slovenije — Zavod »Borec«, Ljubljana. Beethovnova 10 — Tisk in kšefeji CZP Ljudska pravica, Ljubljana. Kopirarjeva 2 — List ureja uredniški odbor — Letna naročnina 1800 dinarjev oziroma 18 N-din — Posamezna številka stane 40 din oziroma 40 N-par. Za izposojništvo stane »TV 15« 30 N-din — Naročnino pošljite na naslov: Uprava »TV 15«, Ljubljana, Beethovnova 10, pritličje, p. predal 598-XI, ali na čekovni račun pri Narodni banki 501-8-29. — Telefonske številke: 21-501, tajništvo in novinarji — 22-313, uprava — 22-607 — Rokopisov ne vračamo

Mihailo Marić: ZA KULISAMI EMIGRACIJE V FRANCOSKEM ZAPORU

Nenad Petrović pripoveduje, kako je prišel v Trst in se začel družiti z Jugoslovani, ki so pobegnili iz domovine

»Največjo besedo je imel petdesetletni mož, ki se je pisal Simić. Poskušal me je opijati, potem pa je začel »zasliševati«: kje in kako sem šel čez mejo, kam nameravam itd. Ko pa je zvedel, da sem prišel čez mejo s potnim listom, se ni več zmešal zame.«

Vedel sem, da takšni tipi lovijo v tujini emigrante, da bi od njih zvedeli tisto, kar zanima ljudi, ki jih plačujejo. Poglej tega se ukvarjajo tudi z drugo dejavnostjo: s trgovino z ljudmi. Simić je Nenadu dejal, da sta le dve možnosti za potovanje v Francijo, da pa je vse odvisno

od tega, koliko denarja ima. Izkazalo se je, da za približno 100.000 lir lahko priskrbi ponarejen vizum, ki ga je mogoče pritisniti v potni list, za 30.000 lir pa je mogoče spraviti emigranta čez francosko-italijansko mejo.

»Ker so se Drago, Vlado in Ilija,« je nadaljeval Nenad Petrović, »že dogovorili, da gredo naslednjega dne naprej, sem se jim pridružil. Pogodili smo se, da nas za 80.000 lir neki star emigrant spravi ilegalno v Francijo.«

Štirje mladeniči so prespali v tržaškem parku, zjutraj pa je

prišel ponje pred kavarno starejši možak, ki je nekoliko šepal. Dejal je: »To je iz Stalingrada. Bil sem v Hrvatski legiji.« Sedli so na vlak proti Benetkam. Pot so potem nadaljevali do San Rema, ker so prestopili na avtobus. Pozno popoldne so se pripeljali v obmejni kraj Ventimiglia.

SLEPARIJA NA PRVEM KORAKU

»Vodnik« je peljal fante nekaj sto metrov naprej, potem pa pokazal na hrib in rekel: »Dečki, pred vami je zapornica na meji. Ne smete proti njej, marveč naravnost v hrib. Hodite, dokler boste mogli. Ko se bo zdanilo, boste že blizu Francije.«

Potem se je obrnil in odšel. Eden izmed mladeničev je pohitel za njim: »Hej, gospod, počakajte! Plačali smo, da nas spravite čez mejo, vi pa ste nas zapustili v Italiji!«

Sepavec se je naglo zasukal. V roki je imel nož. »Kuži! V prvi hiši so karabinjerji! Prijavil vas bom!«

Fantje so se odpravili v hrib, saj jim drugega ni preostalo.

»Hiteli smo, ker smo se bali, da nas »vodnik«, ki nam je vzel denar, res ne prijavi policiji. Kmalu smo bili utrujeni. Zvečrilo se je, bili smo žejni in prestrašeni.«

Prenočili so pod drevesom, zjutraj pa so se spustili proti mestecu, ki so ga videli v daljavi. Tako so prišli v Menton v Francijo. Ko so se naslanjali na ograjo, sta se mimo pripeljala policajna na kolesih. Rekla sta jim, naj gredo tja in tja, kjer da je policijska postaja.

»Komaj pa smo prišli, so nas že aretirali. Dali so nam vode, hrano pa je bilo treba plačati. V francoskem priporu ni nihče zastoj. Na srečo sem imel v podlogi plašča nekaj dolarjev.«

Poličjsko zasliševanje je bilo — po protokolu: fotografiranje, prstni odtisi, kratki biografski podatki. Nato so jim dodelili za začasno prebivališče Nico.

PRENOČIŠČE ZA REVEŽE

Skozi Nico so šli štirje Jugoslovani in spremstvu policije. Okoli poldneva so se znašli na periferiji, kjer je bilo gradbišče. Do mraka so nosili kamenje in malto, potem pa jih je neki delavec odpeljal v »Foyer du peuple«, kjer so najcenejša prenočišča. Pa so hitro zbežali: zaradi uši. Prenočili so v čolnu ob obali.

V Nici so srečali več Jugoslovancev. Klatili so se po mestu, gledali čudovite izložbe in limuzine. Tretjega dne pa je Nenad dejal, da gre naprej, Francosko je znal, nekaj dolarjev je še imel, in kakor bo, pa bo. Slovo je bilo žalostno.

AVTOSTOP NICA—MARSEILLE

»Zdi se mi, da se avtostoparji najhuje počutijo na francoskih cestah.« je pripovedoval Nenad Petrović. »Hodil in dvigal sem palec od jutra do poldneva, pa ob njem ustavil tovrstnjak. Tako se je Nenad pripeljal v Marseille. Tudi tam je prenočil v »Foyer de peuple«, ki ga vzdržuje tako imenovana »Armada rešitve« in kjer ne zahtevajo dokumentov.

Potni list je skrival, zakaj če bi ga pokazal francoski policiji, bi ga bržkone izgnali, ker je v Francijo prišel ilegalno.

Ob zori je Nenad Petrović prišel v marsejsko pristanišče. Ves dan je prenašal zaboje sadja in zelenjave z ladje na tovarnjak, ki je bil namenjen v Pariz. Sofer ga je potem za protiuslugo vzel s seboj, še prej pa ga je peljal na kosilo. Vso vožnjo je sofer klepetal, Nenad pa večinoma dremal.

V Parizu je Nenad izstopil na Place d'Italie. Ni vedel, kaj ga čaka v Parizu. Upal je, da bo dobil službo, zgodilo pa se je nekaj drugega.

ČUDNI POSLI

»Maquereau« je Francozom dobro znana beseda. Pozna jo tudi drugod. Označuje človeka,

ARMÉE DU SALUT
LE FOYER DU PEUPLE
194, Rue Félix-Pyot - MARSEILLE (5e)

Non: PETROVIC
Chambre n°: 58A
Clef: 58A
Date: 20/07/68

1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31	32	33	34	35

Potrdilo, da je Petrović 23. aprila 1965 prenočil v marsejskem domu »Foyer de peuple«, ki ga vzdržuje »Armada rešitve«

ki »varuje« nekaj protitukter od njih pobira večino zaslužka. Toda v Parizu so tudi drugačni »makroji«: starejši jugoslovanski emigranti, ki lovijo rojake.

»Ko sem prišel do pravoslavne cerkve na bulvarju Saint-Michel,« je pripovedoval Nenad Petrović, »je na manjšem trgu s stojnicami stala skupina naših ljudi. Pristopil sem, ker sem iskal nekake Šehovića iz kraja Ljubuški. V Nici mi je Suljo Redjenbašić rekel, da Šehović pomaga Jugoslovanom najti zaposlitev. Toda takoj so vedeli, s kom imajo opraviti. Dva sta pristopila.«

Prvi mi je ponudil: »Plačaj mi metro, pa ti najdem stanovanje in službo.«

Drugi pa: »Vsako soboto boš prišel v kavarno »Chez Rudi« na Place Belville.«

»Zakaj?«

»Prinesel mi boš procenti! Misliš, da je lahko najti službo v Parizu?«

Nenad druge rešitve ni videl in pristal je. Pogoj je bil takšen: vsako soboto naj bi svojemu »patronu« (gospodarju) prinesel četrtno zaslužka.

Zaposlili so ga kot nakladalca tovarnjaka, ki je prevažal gradbeni material. Nenad je delal, molčal in premišljal, kako bi se izmazal.

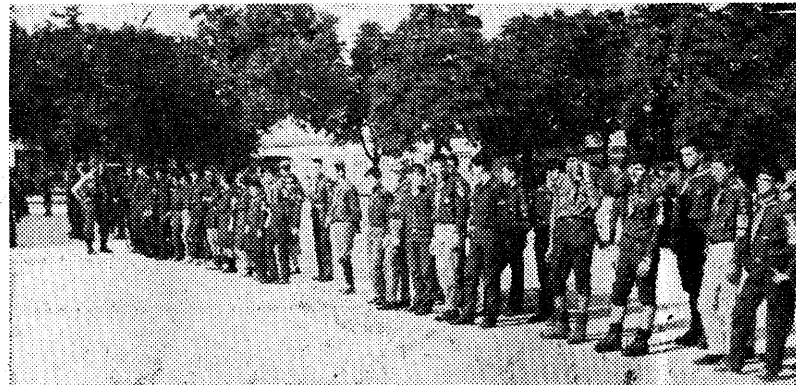
(Nadaljevanje prihodnjic)

»Večno šumi Sutjeska«

Večno šumi Sutjeska. Pet tisoč mladih ljudi iz vse naše domovine. Šestnajst mladih brigad na poteh šestnajstih legendarnih brigad iz Sutjeske. Desetine in desetine kilometrov prehojene poti. Sto in sto doživetij. Sto in sto srečanj z ljudmi izpod Maglica, Volujaka in Zelengore. Srečanje dveh generacij. Tiste, ki se je pred 25 leti borila v teh divjih kanjonih Hercegovine in tiste, ki je zrasla na sadovih njihovih borb. »Sutjeska 68«. Šest tisočim borcem obujeni spomini na najhujše, a najsvetlejša dni njihovega življenja. Pet tisočim mladim pa oživljeni prizori iz knjig, pripovedovanj, filmov...

Tako bi lahko v nekaj stavkih opisali letos največjo akcijo Zveze tabornikov Jugoslavije. Teško je izpovedovati vse višje, vsa doživetja, ki smo jih prinesli iz Sutjeske. Bilo jih je preveč. A nekje v jedru so nam le vsi kot opomin, naj spoštujemo in čuvamo tisto, za kar so tisoč junakov tukaj umrli.

Najpomembnejši del celotne akcije je bil pohod po poteh partizanov Sutjeske. Taborniki iz Slovenije smo sestavljali dve brigadi — I. SNOUB »Tone Tomšič« in XI. SNOUB »Miloš Zidanski«. V prvi, ki je šla po poteh II. proletarske brigade, smo bili taborniki iz Gorenjske, Primorske, iz Celja in Ljubljane. XI. SNOUB, ki je šla po poteh III. dalmatinske, pa so sestavljali taborniki iz Maribora. Mlade slovenske »tomšičevce« je pot vodila iz Ščepan Polja preko Vučeva navzdol v pragozd Perućica, naprej v Suho in na Tjentišta, čez Ozren na grob komandanta Sava in spet v Tjentište.

ZVEZNE TABORNIŠKE AKCIJE »VEČNO ŠUMI SUTJESKA« SE JE UDELEŽILO TUDI OKROG DVESTO SLOVENSkih TABORNIKOV. POHODA PO POTEH PARTIZANOV SUTJESKE SO SE UDELEŽILI V DVEH BRIGADAH. BRIGADA TONETA TOMŠIČA SO SE SESTAVLJALI TABORNIKI IZ LJUBLJANE, ŠKOFJE LOKE, TRŽICA, CELJA IN TOLMINA, PREHODILI PA SO POT DRUGE PROLETARSKA BRIGADE; XI. SNOUB MILOŠA ZIDANSKA PA SO SE SESTAVLJALI TABORNIKI IZ MARIBORA, ČLANI ISTOIMENSKEGA ODREDA, PREHODILI PA SO POT TRETJE DALMATINSKE BRIGADE. NA SLIKI: TABORNIKI — ČLANI BRIGADE TONETA TOMŠIČA OB NJENI FORMACIJI V KASARNI LJUBE SERČERJA V LJUBLJANI.

Nekaj nepozabnega, enkratnega je bil ta pohod. Še bolj nepozabna pa so srečanja z ljudmi izpod Maglica, Zelengore in Ozrena, z ljudmi iz Vučeva, Suhe in Tjentišta. S prav istimi ljudmi, ki so pred 25 leti z razprtimi rokami sprejeli partizane, lačne, žejne, utrujene. Danes so z isto srčnostjo sprejeli nas.

Samo trdo, neizprosno življenje jih je lahko vzgojilo v tako dobre ljudi.

Vučevo. Dolga, zelena gorska planota nad sočjem Drine in Pive. Svet brez vode, le tu in tam posejan z gozdički in revnimi bivaljši domačinov. Vse naokrog je kamenje in trava.

Vučevo? Je kje meter tvoje zemlje, kamor ni padla vsaj kaplja krvi? Je kje drevo, katerega deblo ni razcefrano od kroglj in granat?

Vučevo. Žejni smo prišli semkaj. Prosili smo za vodo in dobili smo mleko. Po celem dnevu hoda po soncu smo dobili mleko. Sladko ovčje mleko! Hvala ti, Vučevo!

Obraz starke je bil utrujen. Na njem so ostali sledovi desetletij dolgega nečloveškega boja za življenje. Le njene globoko vrte oči so bile še žive, živahne. Solze so ji zdrsele po licih, pogled je uprla v daljavo, tja na sive obronke Volujaka in Zelengore. In začela nam je pripovedovati: »Ah, bilo je težko. Zelo težko. Na eni strani glava pri glavi partizanov. Bili so utrujeni, lačni, mnogi ranjeni. Med njimi so bili sinovi, bratje, možje. Na drugi strani pa na tisoče Nemcev, oboroženih do zob. In sredi teh dveh množic mi. Mi, ki bi umrli, samo da bi lahko pomagali našim. Po jim nismo

mogli! Veste, fantje, če bi morala vse to še enkrat doživeti, bi raje umrla...«

Zakoračili smo v svet brez poti, brez kačipot, v divji in nedotaknjen svet, pragozd Perućica. Sprejela so nas sto in sto let stara drevesa, meter veliki listi lapuha, živo rdeči, rumeni, vijoličasti cvetovi, gosto grmičevje, praproti... V hosti poleg nas je lomastil stari medved, visoko v vrhovih dreves se je skrivala divja mačka. Povsod samo glasovi živali, povsod samo zelenje.

Neizprosno je Ozren do človeka, ki mu prihaja na obisk. Pot na njegovo temo je dolga in strma. Le kako so hodili sem gor izmučeni, ranjeni partizani? Ne, za to jim ni bila potrebna samo moč! Imeli so nekaj, kar jih je gnalo naprej, ven, samo ven iz te Sutjeske. Morda so bile to besede umrlega komandanta Save: »Drugovi, Sutjeska se mora prodi!«

Na Tjentištu smo. Naše poti je konec. Na obisk so k nam prišli borci, prav tisti borci, o katerih sem že toliko bral, toliko slišal. Tisti borci, katerih pot izpred 25 let sem ubiral te dni. Prišli so nam v goste junaki Sutjeske.

Posedli so med nas in pripovedujejo nam. Pripovedujejo o tistih dneh, ko je njihov pogum, njihovo junaštvo odločalo o prihodnosti naše domovine. Njihove roke kažejo na Maglič, Medvedje brdo, na Vučevo in Ozren. Pogled jim drsi prav tja.

Ta pripoveduje mirno, počasi, preudarno. Drugi buči ob pripovedi, ki ga je vsega prevzela. Tu smo jih sto, tukaj sto petdeset... A iz pripovedi vsakega prihajajo tiste, tako lepe misli ljubezni do domovine...

Odhajamo. Na svidenje, Sutjeska! Pesmi done, kot bi bili spomini na dni pred 25 leti že pozabljeni. Ne, ne bodo pozabljeni! Akcije, kot je bila letošnja »Sutjeska«, nas bodo znova in znova spominjale nanje.

-jk-

OSEMINDVAJSET TABORNIKOV PARTIZANSKEGA ODREDA XI. SNOUB »MILOŠA ZIDANSKA« IZ MARIBORA JE Z ZVEZNE TABORNIŠKE AKCIJE »VEČNO ŠUMI SUTJESKA« ODSLO NA POHOD PO POTEH PETE OFENZIVE, PREHODILI SO NAD STO KILOMETROV DOLGO POT S TJENTIŠTA DO NIKSIČA. OBISKALI SO VSE POMEMBNE KRAJE, ZNANE IZ PETE OFENZIVE V NAŠI NOB. — NA SLIKI: MARIBORSKI TABORNIKI IN TABORNICI PRED ODHODOM NA DOLGO, NAPONO POT. — FOTO: VLADO BARABAS